

PÄIVI ANTTIKOSKI

Tanskalaiset - Unionin vastarannan kiisket

Tapaustutkimus TV-ohjelman toteuttamisesta vieraassa
journalistisessa kulttuurissa

"Når klokken er 11 i Danmark,
er den 5 i U.S.A.,
10 i London, og 18 i Kina,
og 13 omkring Moskva.

Hvor er vi danske et udvalgt folk,
at vi netop er født i selve
det lille velsignede land, hvor klokken
er 11, når den er 11."
-PIET HEIN-

JOURNALISTIIKAN
PRO GRADU -TUTKIELMA
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
VIESTINTÄTIETEIDEN LAITOS
KEVÄT 1997

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos viestintätieteiden
Tekijä Päivi Anttikoski	
Työn nimi Tanskalaiset - Unionin vastarannan kiisket. Tapaustutkimus TV-ohjelman toteuttamisesta vieraassa journalistisessa kulttuurissa.	
Oppiaine journalistiikka	Työn laji pro gradu
Aika kesäkuu 1997	Sivumäärä 55 + liitteet
<p>Tiivistelmä - Abstract</p> <p>Tämä työ on journalistinen lopputyö, ja se poikkeaa muodoltaan ja sisällöltään perinteisestä pro gradu -tutkielmasta. Journalistisessa lopputyössä on aiheen ulkoisen tutkimisen sijasta kyse työn tekemisestä keskellä arkea.</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena on ollut "Tanskalaiset - Unionin vastarannan kiisket" -ohjelman toteuttaminen. Ohjelmaan kiinteästi liittyvässä teoriaosuudessa on selvitetty suomalaisen ja tanskalaisen journalistisen kulttuurin eroja, sekä niiden vaikutusta televisio-ohjelman toteuttamisprosessiin ja sen tuotokseen.</p> <p>Journalistisista kulttuureista on koottu kuvaukset sekä empiiristen kokemusten että erityyppisten lähteiden (haastattelut, kirjallisuus, havainnointi, media) pohjalta. Näiden kulttuurikuvien kautta tarkastellaan Tanskassa suoritettua työprosessia.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että vieraan kielen opetteluun lisäksi on tärkeää opetella myös vieraan kulttuurin koodi. Työskennellessä vieraassa kulttuurissa huomaa nopeasti, ettei omia arvojaan, asenteitaan ja työkäytäntöjä voi soveltaa suoraan. Maan kulttuurin tuntemus on tärkeää, vaikka kyseessä olisi kuinka tutuksi ja oman kotimaan tyyppiseksi oletettu maa, kuten tässä tapauksessa Tanska.</p>	
Asiasanat journalistinen kulttuuri, kulttuurierot, televisiotyöprosessi	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopiston kirjasto	
Muuta tietoja tutkimukseen kuuluu VHS-kopio ohjelmasta	

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	2
2. TUTKIMUKSEN RAKENTEESTA JA TOTEUTTAMISESTA	4
2.1. Rakenne	4
2.2. Tutkimuksen ongelmakohtia	5
3. KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYÄ	6
3.1. Kulttuurin käsite	6
3.2. Kulttuurirelativismi	9
4. JOURNALISTINEN KULTTUURI JA KULTTUURITUTKIMUS	10
5. KAKSI MAATA - LÄHELLÄ MUTTA ETÄÄLLÄ?	12
5.1. Tanskalainen "hygge-kulttuuri"	15
5.1.1. Tanskalaisuuden uhkakuvat	16
5.1.2. "Jørgen Journalisti"	19
5.2. Suomalainen "asiakulttuuri"	21
5.2.1. Kuka ottaisi suomalaiset vakavasti?	22
5.2.2. "Teuvo Toimittaja"	24
6. OHJELMAN RAKENNE JA TYÖSKENTELYN VALMISTELU	26
6.1. Ohjelmasta	26
6.1.1. Kulttuuriastmasta ohjelmantekoon	27
6.1.2. Epäröintiä ja ongelmia	30
6.2. Kahden kulttuurin rajamailla	31
6.3. Konfliktiasetelma	32
7. TYÖPROSESSI	33
7.1. Valmistelu	33
7.1.1. Alkuhahmotelmia	34
7.1.2. Ensimmäinen runko	35
7.2. Haastateltavat ja haastattelutilanteet	37
7.2.1. Tekniset ongelmat	37
7.2.2. Haastateltavien haku heinäsuovasta	37
7.3. Kuinka palapeli kootaan?	49
7.3.1. Kuvituskuvat	49
7.3.2. Koostaminen	51
7.4. Ohjelman myynti	52
8. TARINAN OPETUKSET	54

LÄHTEET

LIITTEET

1. JOHDANTO

"Jos hän olisi vähän isompi, ajatteli isoäiti, mieluummin aika paljonkin isompi, olisin voinut kertoa hänelle, että minä kyllä ymmärrän miten kauheaa se on. Joutua päätä pahkaa keskelle lujaa yhtenäistä joukkoa, ihmisiä jotka ovat aina asuneet yhdessä ja omistamistottumuksin liikkuneet toistensa ympärillä, kulkeneet maalla jonka he tuntevat ja osaavat ja tietävät. Ja pieninkin uhka heidän tottumuksiaan vastaan tekee heistä vain entistä lujemmin yhteenkuuluvia ja varmempia. Saari voi olla kauhea paikka sille, joka lähestyy sitä ulkoapäin. Kaikki on valmista, kukin omalla paikallaan, sinnikkäästi, rauhallisesti ja itseriittoisesti. Heidän rantojensa sisäpuolella kaikki toimii rituaalien mukaan, jotka ovat monista kertaamisista tulleet kivikoviksi, ja samalla he harhaavat päivänsä halki niin oikullisesti ja umpimähkään kuin maailma loppuisi horisonttiin."

(Tove Jansson, Kesäkirja)

Tämä tutkimus on journalistinen lopputyö, joka poikkeaa perinteisestä pro gradu -työstä sekä muodoltaan että sisällöltään. Aiheen ulkoisen tutkimisen sijasta journalistisessa lopputyössä on kyse journalistisen työn tekemisestä keskellä arkea.

Tutkimuksen tavoitteena on ollut "Tanskalaiset - Unionin vastarannan kiisket" -ohjelman toteuttaminen, sekä journalististen kulttuurien vertailu ja oman ohjelmantekoprosessin peilaaminen näiden kulttuurierojen kautta.

Työnteon hallitseminen erilaisten kulttuurien ja erilaisten ihmisten kanssa on nykypäivänä yhä tärkeämpää kaikille toimittajille, ei pelkästään ulkomaankirjeenvaihtajille. Kansainvälisyyskasvatukseen ei mielestäni uhrata tarpeeksi aikaa toimittajakoulutuksessa, vaan se jätetään jokaisen opiskelijan itsensä huoleksi. Valitettavan usein vieraisiin kulttuureihin tutustuminen jää tällöin esimerkiksi informaation puutteen vuoksi vain kieltenopiskeluun, joka sinänsä on positiivista, mutta ei riittävää. Tällä hetkellä Jyväskylän yliopiston toimittajakoulutuksen opiskelijoista keskimäärin kaksi kolmasosaa on ollut mukana jossain vaihto-ohjelmassa tai muuntyyppisessä kansainvälisessä yhteistyössä (esim. Euroreporter-projekti). Määrä on kannustava, mutta vieläkin useampiin lähtijöihin ja pitempiaikaisiin vaihtoihin sekä myös ulkomaiseen työharjoitteluun tulisi pyrkiä. Käytännön työnteko vieraassa kulttuurissa on kuitenkin eri asia kuin turvallinen opiskelu.

Maan rajojen ulkopuolelle tullaan vastaisuudessa lähtemään vielä entistäkin enemmän, ja sitä tekevät muutkin kuin maan tapoihin perehtyneet

kirjeenvaihtajat. Maailmamme pienenee, ja usein on nopeassakin tahdissa uutisoitava maista, joista ei lopultakaan tiedä paljoakaan. Ulkomailla työskenteleminen vaatii kovempia pohjia kuin kotimaassa. Kuinka toimittajat kohtaavat haasteen?

Tarkoitukseni ei ole kirjoittaa opettavaista tarinaa jälkipolville, mutta kuitenkin jotain, josta toivottavasti olisi apua muillekin aloitteleville toimittajille. Haluan tuoda ilmi, ettei koskaan kannata olettaa jonkin toisen, tutunkaan maan, olevan aivan samanlainen kuin oma kotimaa. Yleisesti ajatellaan, ettei esimerkiksi Pohjoismaiden kulttuureilla ole sanottavia eroja, mutta se ei ole koko totuus. Jokaisessa maassa eletään maan omilla tavoilla, eikä eroja ole syytä vähätellä. Matkaan on lähdeittävä valmiina oppimaan uutta. Kaukaa katsottuna Pohjolan kulttuurit saattavat vaikuttaa samanlaisilta, läheltä tilanne on toinen (Lehtonen 1994, 48). Se, että useimmat meistä osaavat pohjoismaisen kommunikointikielen, ruotsin, ei riitä. Myös vieraan kulttuurin koodi on yhtä tärkeää opetella kuin vieras kielikin (Alho 1994, 73).

Tämä tutkimus ei ole monenkirjavien työprosessien yksi ja ainoa totuus, vaan yhden aloittelevan TV-toimittajan havaintoihin perustuva osallistuva tapaustutkimus, jonka myötä on kantapäähän kautta opittu lukuisia asioita tulevan työnsaran kyntämistä varten. Prosessi oli minulle erittäin raskas, mutta samalla tähänastisen elämäni opettavaisimpia kokemuksia. Löysin kestävyuteni rajat ja opin kahden vaativan kuukauden aikana elämään työlle. Tärkeintä on kuitenkin se, että nyt tiedän mitä haluan elämälläni tehdä.

Tässä yhteydessä haluan myös kiittää niitä ihmisiä, jotka auttoivat ja kuuntelivat. Kiitos Nancy, Elisabeth, Tiina, Michael, Marco, Rikke, Thomas, Camilla, Mikael, Maureen, Tamela, Kitta, D'Ann, Erik, Henrik, Marianne, Erik, Margarethe, Christian, Hannah, Viggo, Tom, Matias, Kati, Mari, Uli, äiti ja isä.

2. TUTKIMUKSEN RAKENTEESTA JA TOTEUTTAMISESTA

2.1. Rakenne

Tutkimukseni koostuu kahdesta osasta. Tärkeämpi näistä kahdesta on VHS-kopio asiaohjelmasta nimeltään "Tanskalaiset - Unionin vastarannan kiisket". Tutkimukseen liittyy ohjelman lisäksi kiinteänä osana tämä kirjallinen osio,

jossa pohdin journalististen kulttuurien kansallisia eroja, ja näiden erojen kohtaamista sekä mahdollisia konflikteja oman ohjelmantekoprosessini eri vaiheissa. Kokoan erilaisista palasista pienet kuvaukset kahdesta kulttuurista, suomalaisesta ja tanskalaisesta; niiden arvoista, asenteista ja normeista. Näiden kulttuurikuvien kautta tarkastelen Tanskassa tekemääni työtä kriittisesti. Tanskalainen kulttuurikuva on koottu omien subjektiivisten havaintojen siivittämänä erityyppisistä lähteistä, kuten keskusteluista, haastatteluista ja kirjallisuudesta. Suomalainen kulttuurikuva taas piirtyy siitä, mitä uskomme muiden meistä ajattelevan. Omaa kulttuuria on vaikea tarkastella kriittisesti, koska siitä olisi päästävä ulkopuolelle. Kokoan Suomi-kuvan omista ajatuksista ja huomioistani, Suomi-kuvan arvioista ulkomailla sekä suomalaisten tutkimuksista suomalaisista ja suomalaisuudesta. Vaarana tosin on se, että tutkijatkin saattavat tosin osaltaan vahvistaa suomalaisen kieltestä kuvaa itsestään (Lehtonen 1993, 9).

Kuvaukseni eivät ole missään tapauksessa maailmaa syleileviä. Objektivistista kuvausta jostakin kulttuurin osasta on tuskin mahdollista luoda. Niinpä omat luokitteluni ovat syntyneet subjektiivisista valinnoista, omasta empiirisestä kokemusmaailmasta ja arkipäivästä.

Tutkimusmetodini olen siis rakentanut pienistä palasista intuition menetelmällä. Sillä tarkoitetaan eräänlaista "vaistomaista" asioiden oivaltamista. Tiedonkäsittelyssä se tarkoittaa lähinnä jonkilaista yksilön aivoissa tapahtuvaa irrallisten tiedon palasten yllättävää yhdistymistä uusiksi kokonaisuuksiksi ilman loogista johdattelua. (Wiio 1992,10-11.) Tarkastelen yksilötyönä toteutettua televisio-ohjelman työprosessia kahden erilaisen kulttuurikuvan kautta, ja rakennan kulttuurikuviani paljolti intuition ja kokemusperäisen tiedon avulla. Luotan niihin tässä työssä sen vuoksi, että koko työprosessiani ja omaa käytöstäni ohjaavat nämä henkilökohtaisesti koetut tilanteet ja tapahtumat. En siis katso voivani irrottautua niistä yhtäkkiä pelkän kirjatiedon varassa tehdyille hahmotelmille, vaan pysyn omien pohdintojeni johdateltavana. Erilaisten ihmisten kohtaaminen saa pohtimaan omaa identiteettiä (esim. Liebkind 1992, 31).

Pohdintani perustuu osin myös kansainvälisyystutkija Geert Hofsteden tekemään, 50 maata käsittävän arvostustutkimukseen, sekä Kööpenhaminan yliopistossa toimivan tutkija Steven Sampsonin tutkimuksiin tanskalaisuudesta (danskhed). Sivuuttaa ei voi myöskään Århusin yliopiston

kulttuurintutkimuskeskuksen kulttuuritutkija ja Jean Monnet -professori (eurooppalainen sivilisaatio) Uffe Østergårdin tutkimusten suurta vaikutusta.

Tutkimusta on tehty vuoden ajan, keväästä 1996 kevääseen 1997 vaihtelevalla motivaatiolla. Ohjelman varsinaisen käytännön työprosessin toteutin touko-kesäkuussa 1996 Tanskassa. Kirjallinen osio on pääosin kirjoitettu tammi-toukokuussa 1997, tukeutuen kirjallisten lähteiden ja muistikuvien lisäksi työpäiväkirjamerkintöihin ja haastatteluhin.

2.2. Tutkimuksen ongelmakohtia

Keskityn tutkimuksessani ainoastaan televisiotyöhön. Vertailukohteet muodostuvat lähinnä siitä, että minä tein työtäni tanskalaisen journalistisen kulttuurin ympäröimänä, enkä ollut sisäistänyt tiettyjä arvoja, normeja, käytäntöjä ja perinteitä. Minun arvomaailmani, asenteeni ja työkäytäntöni olivat suomalaisia, ja yritin soveltaa niitä käyttöön Tanskassa. Minulla ei ollut pitkää kokemusta ja tietämystä esimerkiksi Tanskan yhteiskunnallisen elämän tapahtumista ja siihen vaikuttaneista henkilöistä. Resurssini eivät riittäneet lyhyessä ajassa Tanskan koko historian ja lähivuosien mediatapahtumien läpikäyntiin, eivätkä kompaktikokoiset historianopukset voineet minua tässä auttaa loppuun saakka. Maan kulttuuria ei omaksuta kirjoista, vaan elämisen myötä. Työtä aloittaessani olin asunut Tanskassa noin kahdeksan kuukautta.

Esimerkiksi haastateltavien valinnassa olin vaiston varassa, research ja kysely tanskalaisilta kollegoilta tuotti tulokseksi ristiriitaisia vastauksia. Oli vaikea löytää juuri haluamansa tyyppisiä haastateltavia, jos ei tiennyt tarpeeksi heidän elämänkaarestaan. Minun mielestäni kiinnostavilta ja asiantuntevilta vaikuttavat henkilöt teiltiin usein popularistisiksi tai loppuunkalutuiksi mediapelleiksi. Omat lukunsa olivat myös liiallinen luottaminen luvattuun apuun sekä haastateltavien lähestyminen, jonka usein tein liian virallisesti tanskalaiseen makuun. Itse asiassa saatoin olla useissa tilanteissa aivan liian *tosikkomainen* tanskalaiseen rennompaan tyyliin verrattuna.

Myös omat tunteet oli toisinaan vaikea pitää pois vaikuttamasta työhön. Täydellisen objektivismin vaatimushan on täysin mahdoton, mutta toisinaan tunsin viha-rakkaus -suhteeni Tanskaan hyvinkin voimakkaana, ja työ kallisteli puolelta toiselle. Jouduin usein miettimään, olivatko tunteeni niin vahvoja, että

ne olisivat päässet vaikuttamaan työhöni oleellisesti. Mutta journalistillakin on tunteensa, asenteensa ja ennakkoluulonsa, eikä niitä voi ripustaa vaatekaappiin töihin lähtiessään (Meilby 1989, 41). Uskon siis tunteideni antaneen työlleni myös jotain positiivista, syvempää katsantokantaa (liite 1).

Työn tekeminen tanskaksi oli sekin toisinaan jonkinasteinen ongelma. Oudolta kuulostava kieli tuntuu aiheuttavan poikkeuksellisen paljon harmea ulkomaisille journalisteille juuri Tanskassa, eikä sitä helpota se tosiseikka, että esimerkiksi kansainvälisen lehdistökeskuksen tiedotustilaisuudet järjestetään englannin sijasta tanskaksi (Väänänen 1996).

Vaikka siis olinkin tanskaa oppinut, ei se aina taannut sujuvaa osaamista jokaisessa tilanteessa. Haastattelujen aikana en aina voinut luontevasti pohtia jatkokysymyksiä, koska minun oli monesti keskityttävä tyystin sillä hetkellä sanotun ymmärtämiseen. Tanskalaiset ovat kielensä suhteen usein myös erittäin arrogantteja, ja kieltäytyvät ymmärtämästä, mikäli ulkomaalainen lausuu heidän kieltään hiukankin väärin (esim. Väänänen 1996).

Televisiotyön teknisiä ongelmia en tässä työssä ruodi muutoin kuin mainiten niistä muutamissa tilanteissa, joissa katson niiden olevan tutkimuksen tavoitteen kannalta relevantteja.

3. KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYÄ

3.1. Kulttuurin käsite

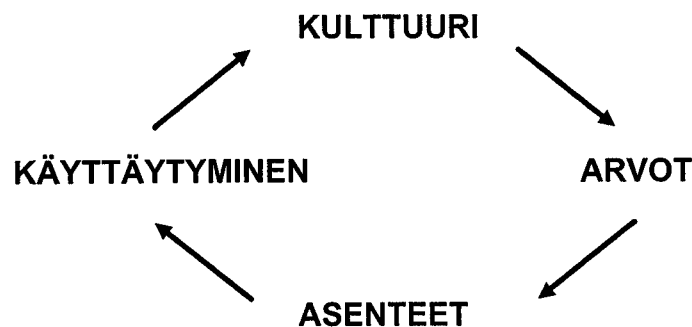
Kulttuurin käsitteellä tarkoitetaan käytännöllisesti katsoen kaikkea, mikä inhimillisessä elämässä on opittua, ja mikä siirtyy ihmiseltä toiselle symbolien välityksellä. Näitä ovat esimerkiksi tavat, uskomukset, lait, tavat ja tiedot. Kulttuuri on siis toimintaa, käyttäytymistä ja tapoja. (Allardt 1988, 56.)

Kulttuurin käsitteellä on varsinkin sosiologiassa monia merkityksiä, eikä niistä olla päästy yksimielisyyteen (Gudykunst 1989, 847; Adler 1986, 8). Vakiintuneimmat kulttuurin käsitteen määritelmistä liittyvät kuitenkin normiteoriaan. Tällöin kulttuuri tarkoittaa jonkin yhteisön tai elämänalueen normijärjestelmää. Jokaisella yhteiskunnalla on oma arvojärjestelmänsä, josta yhteiskunnan normit on johdettu. Kulttuurin käsitteen määrittelyssä

korostetaan, että yksilön käyttäytyminen on riippuvainen siitä yhteiskunnasta, jossa hän on kasvanut. Arvot ja normit ja niiden mukainen käyttäytyminen muuttuu hitaasti, sillä ne opitaan aikaisemmilta sukupolvilta ja siirretään jälleen seuraavalle. (Sulkunen 1992, 183-185.)

Kulttuuri ja yhteiskunta ovat riippuvaisia toisistaan, ja niitä voi ymmärtää vain toistensa kautta (Alho 1994, 69). Kulttuurierojen ymmärtäminen on välttämätöntä, jotta voisi oppia ymmärtämään eri maiden työskentelytapojen erot. Tietyn yhteiskunnan kulttuuri kuvastaa koko sen yksilöiden arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen kokonaisuutta. Ihmiset ilmaisevat kulttuuria ja sen normatiivista olemusta niiden arvojen kautta, joita heillä on elämästään ja ympäröivästä maailmasta. Nämä arvot vastaavasti muokkaavat heidän asenteitaan, jotka vaikuttavat heidän käyttökseen erilaisissa tilanteissa. Yksilön ja ryhmän käyttöksessä tapahtuu jatkuvasti muutoksia, jotka vaikuttavat edelleen kulttuuriin, ja niin on pyörä valmis pyörimään. (Adler 1986, 8-9.)

(Adler 1986, 8-9.)

Kansainvälisyystutkija Geert Hofstede puhuu kulttuurista *mielen ohjelmointina*. Hänen mukaansa mielen ohjelmointi alkaa perheestä, ja jatkuu koulun kautta työelämään. Poliitiikan tapahtumat sekä kansalaisten ja viranomaisten väliset suhteet ovat jatkoa perheen, koulun ja työympäristön tapahtumille, ja ne vaikuttavat edelleen muihin elämänalueisiin. Mielen erilainen ohjelmointi erottaa jonkin ryhmän, luokan tai kansallisuuden ihmiset toisistaan. (Hofstede 1992, 19-21, 338-339.)

1) Arvot

Pääasiallisesti maiden väliset kulttuurierot ovat arvojen tasolla. Arvot, kuten myös asenteet, normit ja käyttäytyminen ovatkin tärkeitä alakäsitteitä, joita ilman kulttuurin merkitystä on mahdotonta ymmärtää.

Erilaiset arvot muodostavat symboliympäristön, jonka synonyymina usein käytetään kulttuurin käsitettä. Kulttuuri välittyy ihmiseltä toiselle juuri symbolien välityksellä, mutta varsinaisina synonyymeina näitä kahta käsitettä ei voi pitää. Arvot ovat kuitenkin symbolien kautta kulttuurin perusta. Erilaisia yhteiskuntia voidaan vertailla arvojen ja niiden tärkeysjärjestyksen avulla. Sosiologi Erik Allardt täsmentää arvoja seuraavasti. Ne ovat

- 1) ympäristöstä opittuja
- 2) yleisiä
- 3) pysyviä
- 4) tavoitteita koskevia
- 5) valintataipumuksia.

Arvot merkitsevät siis taipumusta reagoida tietyllä tavalla tietyissä tilanteissa, ja reagoinnin kohde on selvästi opittu. (Allardt 1988, 51-54.) Jokaisessa kulttuurissa on oma arvojärjestelmänsä, jolle ihmiset perustavat käytöksensä, ts. he korostavat eri asioita kuin jonkun toisen kulttuurin jäsenet vastaavassa tilanteessa. (Sulkunen 1992, 184-185).

2) Asenteet

Asenteet eivät ole sama asia kuin arvot. Asenteet ovat arvoihin verrattuna hyvinkin pintapuolisia, sillä ne eivät ole niin pysyviä ja sisäistettyjä kuin arvot ovat. Asenteet voivat muuttua yhdessä yössä. Ne merkitsevät taipumusta reagoida hyväksyvästi tai hylkäävästi johonkin ihmiseen, asiaan tai tapahtumaan. Asenteet ovat nekin usein vain kielellisiä ilmauksia, jotka kuvaavat mielipiteitä eivätkä varsinaisia toimintavalmiuksia. (Allardt 1988, 55.) Tämä ilmenee esimerkiksi rasistisissa asenteissa. Kysyttäessä mielipidettä olisit valmis ottamaan somaliperheen naapuriksesi, muuttokuorman saapuessa tilanne saattaa olla toinen.

3) Normit

Normit eli käyttäytymisen säännöt taas johdetaan yhteiskunnan arvoista. Normit ovat useimmiten kirjoittamattomia sääntöjä, joiden rikkominen johtaa eriasteiseen rankaisemiseen yhteiskunnan taholta. Rangaistukset eivät aina ole konkreettisia, toisinaan jo pelkkä rangaistuksen uhka estää normin rikkomisen. Ja jos lapsuudessa tai ylipäätään aiemmin on koettu rangaistus tai sen uhka, ylläpitää sekin normien mukaista käyttäytymistä. Juuri tähän perustuu sosiaalistuminen. (Allardt 1988, 58-59; Sulkunen 1992, 184-185.)

3.2. Kulttuurirelativismi

Kulttuuriin liittyvät arvojen ja normien määritelmät liittyvät usein kulttuurirelativismiin, jonka mukaan toisen kulttuurin normeja ei voida arvioida toisen kulttuurin arvolähtökohdista käsin. Kulttuurirelativismiin mukaan ei ole olemassa koko ihmislaajalle ominaista ihmisluontoa.

Kulttuuri määrää kaikkea inhimillistä toimintaa, jolloin kaikki toimintamallit tai arvostelmat ovat päteviä vain tietyn kulttuurin piirissä. Tämä teoria määrittää kulttuurit suljetuiksi järjestelmiksi. Kulttuurin piirteet ovat ymmärrettäviä vain siinä kokonaisuudessa, jossa ne toteuttavat omaa funktiotaan ja pitävät näin kokonaisuutta yllä. Toisen kulttuurin kasvatin ei siis tällöin katsota voivan esittää "loogisesti" arvoarvostelmia hänen kannaltaan vieraista kulttuureista. Naurettavilta, vääriltä tai vahingollisilta tuntuville vieraan kulttuurin tavoilla on oman kulttuurinsa piirissä omat tärkeät funktionsa, jota ulkopuolinen ei tajua. (Sulkunen 1992, 185; Alho 1994, 79-81.)

Ranskalaisen antropologi Claude Lévi-Straussin mukaan yksittäisellä kulttuurilla ei voi olla mitään ehdottomia kriteerejä toisen kulttuurin toimintojen tuomitsemiseksi. Sen sijaan niiden tulisi arvioida omia toimintojaan kriittisesti, koska ihmiset ovat sekä toimivia että havainnoivia osallistujia. (Lévi-Strauss 1988, 229.) Oman kulttuurin kriittiseen arviontiin pystytään kuitenkin harvoin, koska sitä olisi tällöin voitava katsoa ulkoapäin. Suomessa kriittistä arviontia kyllä on, mutta täytyisi muistaa ettei kriittisyys aina tarkoita negatiivisuutta.

Kulttuurirelativismi ei tarkoita, että yksilön tai yhteiskunnan tulisi olla normiton. Se edellyttää ainoastaan, että arvoarvostelmista luovutaan silloin, kun ollaan

tekemisissä erilaisten ihmisten tai yhteiskuntien kanssa. Hofsteden mukaan ennen toisten tuomitsemista ja yleensä toimintaan ryhtymistä on yhteiskuntien välisten kulttuurierojen luonteesta, alkuperästä ja seurausvaikutuksista hankittava tietoa. Tosin tästä huolimatta vierasmaalainen on taipuvainen esittämään arvosteluja toisen yhteiskunnan tavoista. (Hofstede 1992, 23.)

4. JOURNALISTINEN KULTTUURI JA KULTTUURITUTKIMUS

Journalistisen kulttuurin käsite ei ole toimitusten arkikieltä, vaan sitä käytetään Suomessakin yhä enemmän tieteellisävytteisessä journalismikeskustelussa. Kansainvälisessä journalismikeskustelussa se on tuttu käsite. Se saattaa kuitenkin jäädä huomaamatta, sillä monissa yhteyksissä journalistisen kulttuurin kysymyksiä käsiteltäessä käsite saatetaan nimetä toisin tai se jätetään kokonaan nimeämättä. (Hemánus 1990, 45.)

Suomalaisessa alan kirjallisuudessa journalistisen kulttuurin olemusta on käsitelty muutamissa eri tiedotusopin perusteoksissa ja lukuisissa artikkeleissa, ja sitä ovat väljästi tutkineet Ilkka Kahma (esim. 1977) sekä Jorma Mäntylä (1980), Pekka Korhonen (1982) ja Pertti Hemánus (esim. 1983 ja 1990). Näistä etenkin Korhosen lisensiaattityö keskittyy journalistisen kulttuurin tutkimiseen myös teoreettisena käsitteenä. Myös esimerkiksi viime vuosina virinnyt itsesensuurin ajan tutkiminen on suomalaisen journalistisen kulttuurin tutkimista.

Journalistisen kulttuurin käsitteellä tarkoitetaan journalismia sosiaalisena ilmiönä syvimmissä mahdollisessa mielessä. Sitä ovat erilaiset journalismin sisältöä ja muotoa määräävät ja määrittelevät arvot, päämäärät, normit ja käytännöt. Näitä jokainen toimittaja sisäistyy alusta saakka työssään noudattamaan. Ensisijaisia ovat tietenkin oman työpaikan, mutta tietyissä rajoissa myös ao. yhteiskunnan arvot, päämäärät, normit ja käytännöt. Useimmiten nämä säännöt ovat kirjoittamattomia, mutta ne sisäistettyään toimittaja voi poiketa niistä vain rajoitetusti. Normatiivinen pakko saattaa olla olemassa ilman, että normeja olisi koskaan selvästi lausuttu julki. Journalistinen kulttuuri voidaan määritellä myös toimitusten omaksi organisaatiokulttuuriksi, johon sisältyy yhteinen arvomaailma, perinteet, symbolit, myytit sekä viestintäjärjestelmä. (Kuutti 1994, 37; Allardt 1988, 58; Hemánus 1990, 45.)

Kansalliselle tasolle mentäessä journalistisen kulttuurin määrittäjiä ovat historialliset ja poliittiset tekijät, ja näiden muovaama journalistinen traditio. Esimiehet voivat esimerkiksi rajoittaa alaistensa vapauksia journalistisen työn teossa journalistisen kulttuurin hyväksymissä rajoissa. Myös eri tiedotusvälineillä on erilainen journalistinen kulttuuri. (Kuutti 1994, 37-38; Hemánus 1983, 54-55.)

Journalistista kulttuuria on myös journalismin sisältöä ja muotoa konstituovien sääntöjen tutkimus (Hemánus 1983, 55). Journalistinen kulttuuritutkimus on yksi lukuisista tavoista tutkia ja selittää viestintää. Journalistiset kulttuuriteoriat ovat pitkän viestinnätutkimustradition uusimpia suuntauksia, joita on alettu käyttää tutkimuksissa 1980-luvun alusta. Kulttuuritutkimus on tullut viestinnän tutkimukseen lähinnä humanistisen tutkimuksen alueelta. Kulttuuritutkimukseen suuntautuneet viestinnän tutkijat tarkastelevat joukkoviestinnän luomaa ja ilmentämää kulttuuria ja yhteiskuntaa. Tutkimuskohteina olevia myyttejä, rituaaleja, kerrontaa ja tarinoita tulkitaan lähinnä laadullisten tutkimusmenetelmien avulla. (Wiio 1992, 103-104; Kuutti 1994, 47.)

Viestinnän kulttuuritutkimus on herättänyt paljon arvostelua. Siinä käytetyt "pehmeät menetelmät" antavat arvostelijoiden mielestä mahdollisuuksia keskenään ristiriitaisiin tulkintoihin. Sen sanotaan myös hämärtäneen selityksen käsitettä: onko mitään selitetty jos ilmiötä selitetään vain loputtomasti uusilla käsitteillä tai ilmiöillä? (Wiio 1992, 104-106.)

Pertti Hemánus (esim. 1983, 1990) toteaa, että journalistinen kulttuuri ei voi olla riippumaton koko yhteiskunnasta, niin sen perustasta kuin päällysrakenteesta. Samassa yhteydessä hän huomauttaa myös, että journalistinen kulttuuri jää journalisteilta itseltään paljolti tiedostamatta, koska se kätkeytyy "organisaatiotaliteetin" sisään. Journalisti opettelee työskentelemään työpaikkansa vaatimalla tavalla, jolloin hän sosiaalistuu toimituspolitiikkaan epäsuorasti. (Hemánus 1983, 55.)

Mielestäni samaa ajattelmaa voi soveltaa yksittäisen journalistin työtappoihin, tuotoksen muotoon ja sisältöön muuallakin kuin toimitusympäristössä: journalisti ja hänen työnsä ovat aina sen yhteiskunnan ja kulttuurin tuote, jonka arvot, asenteet ja normit journalisti on sisäistänyt sosiaalistumisen

prosessissa. Työympäristö lisää tähän omat vaatimuksensa, ja jos journalisti työskentelee vieraassa ympäristössä, aiheuttaa se ristiriitoja asioihin suhtautumisessa ja työtavoissa. Näiden kulttuurien törmäykset tulevat yleensä ilmi myös lopputuloksena olevassa tuotoksessa. Tälle hypoteesille journalismin riippuvuudesta yhteiskunnan perustasta ja päällysrakenteesta perustan myös tässä lopputyössäni kehittämäni kulttuurien kuvaukset: kuvaan molempien maiden kansallisia kulttuureja, joista johdan journalististen kulttuurien kuvaukset ja piirteet.

5. KAKSI MAATA -- LÄHELLÄ MUTTA ETÄÄLLÄ?

Seuraavissa luvuissa kehitelen suomalaisen ja tanskalaisen journalistisen kulttuurin kehyksiä. Koska journalistista kulttuuria määrittävät maan historialliset ja poliittiset tapahtumat ja tekijät, ovat kehittämäni journalistiset kulttuurikuvatkin oikeastaan pieniä kurkistusikkunoita maiden kulttuureihin sinänsä. En puutu toimitustyökulttuurien eroihin, koska niistä minulla ei ole vertailuun riittävää kokemusta, vaan pysyn journalistisen kulttuurin yleisellä tasolla. Journalistinen traditio on muovautunut historian tapahtumista, ja me ihmiset olemme menneisyytemme vankeja.

Puhuttaessa pohjoismaisista tai skandinaavisista kulttuureista oletetaan usein pintapuolisesti, että niissä maiden välillä ei ole suuria merkityksellisiä eroja. Tämän olettamuksen pohjana on luultavimmin hyvinvointivaltioajattelu, jonka mukaan Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska ja Islanti usein niputetaan samaan pakettiin. Tutustuttaessa Pohjoismaiden kulttuureihin kuitenkin hieman syvemmin huomataan, etteivät edes rakkaiden kiistakumppanien, Suomen ja Ruotsin, kulttuurit ole samanlaisia. Meissä suomalaisissa korostuu usein tahtomattammekin juro yksinään eteenpäin yrittäminen, kun taas ruotsalaisten kansankotiajattelu tunkee läpi kaikessa, jopa journalistisissa tuotoksissa. Tanskalaiset taas eivät edes laske Suomea kuuluvaksi Skandinavian maihin, Pohjoismaihin ehkä.

Myös kansainvälisyystutkija Geert Hofsteden tekemän arvostustutkimuksen perusteella Suomen ja Tanskan välillä voidaan löytää eroja. Hofstede kiinnostui kulttuurieroista 1960-luvulla, ja teki 1990-luvulla tutkimuksen 50 eri maata käsittävästä aineistosta. Tutkimus tehtiin monikansallisen yrityksen henkilöstön keskuudessa empiirisenä tutkimuksena. Siinä kartoitettiin

arvostuksia neljällä ulottuvuudella: etäisyyttä vallasta, kollektiivisuuden ja yksilöllisyyden vastakohtaisuutta, feminiinisyyden ja maskuliinisuuden vastakkainasettelua, sekä epävarmuuden välttämisyrittämiä. (Hofstede 1992.) Näistä olen käyttänyt valtaetäisyyden käsitettä sekä feminiinisyys - maskuliinisuus -vastakkainasettelua.

Tutkimuksen sisältämän valtaetäisyyden käsitteen avulla pystytään kertomaan jotain Suomen ja Tanskan eroista. Valtaetäisyydellä tarkoitetaan alaisen ja johtajan suhdetta ja sen tasa-arvoisuutta. Valtaetäisyys on suurimmillaan esimerkiksi Latinalaisen Amerikan maissa tai koko Länsi-Afrikassa. Näissä maissa alainen on alainen sanan varsinaisessa merkityksessä. Kaikissa Pohjoismaissa valtaetäisyys on pieni, mutta Pohjoismaiden kesken tehdyssä valtaetäisyyden vertailussa Suomi ja Tanska sijoittuvat ääripäihin; Tanskassa pomo ja alainen ovat tasa-arvoisimmillaan. (Hofstede 1992, 44-71; Gudykunst 1989, 853-854; Me ja muut, 3/7.)

Valtaetäisyyden käsitettä voi mielestäni soveltaa esimerkiksi haastateltavan lähestymiseen. Suomessa asiantuntija-haastateltavaa on totuttu lähestymään kunnioittavammin kuin Tanskassa, missä pieninkin nöyristely on poissa, eivätkä usein esim. asiantuntijahaastateltavina käytetyt ihmiset ole siihen tottuneetkaan.

Toisaalta taas huolettoman oloiset tanskalaiset saattavat vaatia esimerkiksi kirjallista varmennusta vaikkapa puhelimesta sovitulle asialle, suomalaiselle riittää yleensä pelkkä suullinen sopimus (Lehtonen 1993, 28).

Samassa Hofsteden arvostustutkimuksessa mitattiin myös maskuliinisia ja feminiinisiä, eli kovien ja pehmeiden arvojen yhteiskuntia. Feminiinisten arvojen yhteiskunnassa korostuvat pehmeät arvot kuten ympäristönsuojelu, perhe ja elämänlaatu. Maskuliinisten kulttuurien arvot ovat tietenkin kovempia. Saavuttaminen, raha, tulokset ja ura ovat tärkeitä. Kaikki Pohjoismaat kuuluvat tutkimustulosten perusteella feminiinisiin kulttuureihin, ykkösenä on Ruotsi. Sitä seuraavat lähellä myös Norja ja Tanska. Suomikin kuuluu tutkimuksen perusteella feminiinisiin kulttuureihin, mutta on kuitenkin selvästi maskuliinisempi kuin muut Pohjoismaat. (Hofstede 1992, 128-147; Me ja muut, 4/7; Lehtonen 1994, 47.) Tanskassa raha ja omaisuus ovat toisarvoisia seikkoja, pääasia on, että on mukavaa (hyggelig). Suomessa kovia arvoja,

kuten taloudellisia saavutuksia ja nousujohteista urakehitystä arvostetaan huomattavasti enemmän.

Suomen ja Tanskan vertailussa korostuu myös historioidemme erilaisuus. Suomi oli satojen vuosien ajan Ruotsin ja Venäjän vallan takamaita, kansa joka on aina joutunut taistelemaan olemassaolostaan kansakuntana. Tanskalaiset taas kertovat mielellään olevansa maailman vanhin kuningaskunta, jonka hallintaan suurvalta-aikana 1200-luvulla kuului Eestin lisäksi osia muista Pohjoismaista, Englannista ja Saksasta (Askgaard 1992, 7-10). Tanskan suurvaltakausi on muilta painunut unholaan, mutta itsetietoiset tanskalaiset kyllä muistelevat tuota aikaa edelleen nyt pienen valtionsa rajojen sisäpuolella. Itse asiassa osa tanskalaisista tutkijoista selittää tanskalaisten voimakasta kansallista identiteettiä tuolla suurvalta-ajalla: tanskalaiset kuvittelevat yhä elävänsä suuressa valtiossa kuten esimerkiksi amerikkalaiset, englantilaiset ja ranskalaiset (Østergård, henkilökohtainen tiedonanto).

Suomalaisuudessa ja tanskalaisuudessa on vissi ero: me *puolustemme* suomalaisuutta, tanskalaiset *puolustavat* tanskalaisuutta.

5.1. Tanskalainen "hygge-kulttuuri"

*"Hvor er dog Danmark dejligt:
her er intet absolut.
Noget er: f o r b u d t, og noget:
m e g e t s t r e n g t f o r b u d t.
Men altid er der lisom
underfundig føjet til:
-- naturligvis undtagen
hvis De meget gerne vil."
(Piet Hein, Vor uskrevne grundlov)*

Tanskalaisille on tyypillistä rakastaa kaikkea tanskalaista ja maataan yli kaiken. He laulavat siitä, maalaavat ja kirjoittavat sitä. Metsästä tai rannikosta ei puhuta metsänä ja rannikkona vaan *tanskalaisena* metsänä ja *tanskalaisena* rannikkona. Jos minkä muunmaalainen runoilija tahansa kirjoittaa runon keväästä, kirjoittaa tanskalainen runoilija sen takuulla *tanskalaisesta* keväästä. Tanskalaisuus on tanskalaisille itseisarvo (Sampson 1992, 226). Tämän korostaminen ärsyttää maahan tulevia ulkomaalaisia yleensä ensimmäisenä.

Tanskalaisia ei voi syyttää huonosta itsetunnosta oman maansa suhteen. He eivät keskity suomalaisten tavoin suremaan sitä mikä heissä on huonoa, vaan kehuvat itseään ulkomaalaisille suhteellisen estoitta. He eivät usko, että joku voisi ajatella heidän olevan itsekeskeistä sakkia, jotka asettavat esimerkiksi Euroopan Unionin toimielimissä omat asiansa yhteistyön edelle. Sitä vastoin he uskovat että pieni Tanska ja sen ihmeet tunnetaan kaikkialla maailmassa. Samoinhan uskovat myös suomalaiset, mutta näissä uskomisissa on eroa. Suomalaiset uskovat että meidät tunnetaan maineteoista esimerkiksi urheilun tai muotoilun saralla, tanskalaiset taas ovat varmoja, että heidät tunnetaan siksi että he ovat *tanskalaisia*. Toisin kuin Suomessa, heidän Tanska-kuvansa on positiivinen. Se on iloisten, rentojen ja tasa-arvoisten ihmisten satumaa, kuin suoraan H.C. Andersenin tarinoista. Tanskalainen on helppo yllättää tuijottamasta ikkunasta haaveksien vaikkapa keväistä siirtolapuutarhamaisemaa, jossa Tanskan liput liehuvat. Tästä tilanteesta yllätetty tanskalainen alkaa välittömästi toistella konemaisesti, ettei voi kuvitella mitään ihastuttavampaa kuin Tanskan lippu, Dannebrog, liehumassa tanskalaisessa kevätssä. Norjalaiset sentään säästelevät lippuaan vain talviurheilutapahtumiin tai kansallispäivään, tanskalaiset kyllästävät lipullaan ja kansallistunteellaan jokaisen päivän.

Toinen puoli tanskalaisuudesta tulee ilmi Janten laissa (*Janteloven*). Ikivanha "laki" kieltää tanskalaista uskomasta, että hän olisi parempi kuin naapurinsa, tai että hän ylipäätään olisi yhtään mitään. Se on tasa-arvon ja keskiluokkaisuuden nurja puoli. Kenelläkään kun ei pitäisi olla sen mukaan *mahdollisuutta* esimerkiksi ansaita enemmän maallista mammonaa kuin toisella, tai olla korkeammassa ja arvostetummassa asemassa kuin muut (Isherwood 1992, 197-198).

5.1.1. Tanskalaisuuden uhkakuvat

Tanskalaisen arvomaailman perusta on ylpeys tanskalaisuudesta, ja pelkästään sen puolustaminen on arvo sinänsä. Tutkija Steven Sampsonin mukaan (1992, 225-228) vuosisadan alun tanskalaiset olivat huomattavasti kansainvälisempiä kuin nykypäivän tanskalaiset. Sampson ihmettelee tanskalaisten parikymmentä vuotta sitten alkanutta buumia puhua jatkuvasti tanskalaisuudesta ja siitä mitä se ei ole. Hän määrittelee tanskalaisuuden reaktioksi kaikkea sitä uhkaavaa vastaan. Sampson identifioi neljä

tanskalaisuuden perusuhkaa, ja mielestäni juuri nämä tekijät määrittävät tanskalaista arvomaailmaa. Olen ottanut uhkatekijöiden luokittelun Sampsonilta, ja täydentänyt sitä lyhyesti omilla havainnoilla ja kokemuksillani.

1. Sentralisoinnin uhka.

Valtio ja byrokrania uhkaavat viedä valtaa ruohonjuuritasolta, itsenäisesti päättäviltä kunnilta.

Tanskalaiset eivät kestä sitä, että heidän puolestaan päätöksiä tekisivät tavallisten ihmisten yläpuolella olevat byrokraatit. Tanskassa valta on löydyttävä omalta kunnantalolta. Jo pelkästään "byrokraattipukeutuminen" saa tanskalaisen näkemään punaista. 80-lukulaisia juppeja ei koskaan ihailtu Tanskassa, sitävastoin heillä oli pilkkanimi "slipsedrenge" (kravattipojut). Amerikkalainen professorini Nancy Graham Holm kertoi hänellä olevan viiden Tanskan-vuoden jälkeenkkin vaikeuksia käsittää tanskalaisten epämuodollista pukeutumista. Hänellä on kertomansa mukaan edelleen vaikeuksia suhtautua korkeassa asemassa oleviin tanskalaisiin kunnioittavasti, tai uskoa heidän olevan asiantuntijoita alallaan, koska he "pukeutuvat kuin puutarhurit".

2. Modernin uhka

Elämäntyölin nopeat muutokset, ihmisten liikkuvuus ja yhteiskunnan homogenisoituminen uhkaavat perinteistä tanskalaisuutta. Tanskalaisuutta tarvitaan pitämään ihmiset (tanskalaiset) yksilöinä yhdessä.

Tanskalaiselle tärkeimmät suhteet ovat perhesuhteet, ja juuri näitä modeni uhkaa. Perhe muodostaa turvallisen ympyrän, jonka piirissä tanskalainen kokee kaikki elämänsä tärkeimmät hetket. Tanskalainen perhe ei tarkoita pelkkää ydinperhettä, vaan siihen luetaan kuuluvaksi koko suku, toisinaan myös läheisimmät ystävät. Tämä piiri on pidettävä koossa, eikä siihen haluta ulkopuolisia. Jälleen amerikkalaisen kokema esimerkki: hän halusi järjestää tanskalaiselle miehelleen suuret syntymäpäiväjuhlat, ja erehtyi kutsumaan mukaan juhlimaan paljon ihmisiä perheen "piirin" ulkopuolelta. Seurauksena oli suvussa skandaali, jonka vuoksi koko juhlat oli peruttava. Itsekään en aina ymmärtänyt esimerkiksi juuri syntymäpäiväjuhlintaa. Osakseni koitui

suunnaton määrä sääliä, koska jouduin viettämään syntymäpäiväni poissa vanhempieni luota. En edes uskaltanut kertoa, etten ollut enää reiluun kymmeneen vuoteen juhlinut syntymäpäiviäni lähelläkään vanhempiani.

3. Ulkopuoliset uhkat

Ulkopuolisia uhkia tanskalaisille ovat esimerkiksi Euroopan Unioni ja siinä etenkin Maastrichtin sopimus. Tanskalaiset pelkäävät, että suurvallat tai ulkopuoliset voimat pääsevät päättämään Tanskan tulevaisuudesta, tai uhkaamaan Tanskan itsenäisyyttä. Tällöin tanskalaisuus käsitetään joksikin, jonka puolesta kannattaa taistella.

Tätä uhkaa käyttää syynä tanskalaisten EU-vastaisuuteen esimerkiksi nuori tanskalainen toimittaja ohjelmassani. Hän toteaa, että Tanska jää EU:ssa mieluummin yhteistyön ulkopuolelle, jotta tanskalaiset voisivat paremmin säilyttää itsellisyytensä. Tanskalaisuus siis käsitetään elämäntavaksi, josta ei tingitä.

4. Sisältöpäin tuleva uhka

Tämä uhka tanskalaisuutta kohtaan käsittää Tanskassa jo asuvat siirtolaiset. Heidän kulttuuriensa ja arvojensa pelätään ajan kuluessa uhkaavan tanskalaista elämäntapaa. Tanskalaisuus on säilytettävä tämänkin paineen alla.

Suvaitsevaksi luullussa Tanskassa on sielläkin omat uusnatsinsa, ja usein jo pelkkä ylenmääräinen Tanskan lipun jokapäiväinen käyttö säikäyttää herkkänahkaisimmat.

Tanskalainen kulttuuri on varsin suljettu järjestelmä, ehkä suomalaistakin suljetumpi. Lähes ainoat hyväksytyt ulkopuolisten kulttuurien vaikutteet ovat gastronomian alalla. Tanskalaiseen ruokapöytään hyväksytään smørrebrødien rinnalle esimerkiksi siirtolaisten tuomat ruoat ja reseptit, mutta ihmisiä tai muita heidän tapojaan välttämättä ei (Østergård, henkilökohtainen tiedonanto 21.5.1996).

Yhdeksi selitykseksi Suomen ja Tanskan kulttuurieroihin kulttuurintutkija Uffe Østergård tarjosi eroja kansojen homogeenisuudessa. Molemmat kansat ovat hyvin homogeenisia, ja usein ainakin me suomalaiset kuvittelemme meidän

olevan homogeenisempia kuin tanskalaiset, meillä kun ei esimerkiksi ole pakolaisia niin paljon kuin Tanskassa. Tanskalaiset ovat kuitenkin aina olleet enemmän "heimokansa" kuin suomalaiset (tästä myös Mellon 1992).

Tanskalaiset ovat yksi samankielinen kansa. Suomessa taas on erotettavissa kaksi erityyppistä joukkoa: kaikki suomalaiset (*finlændere*) ja siitä erotettavissa olevat "suomenkieliset" (*finner*) ja suomenruotsalaiset (*finlandssvensker*). Suomenkielisten ja suomenruotsalaisten kulttuurit taas ovat erityyppisiä. Østergårdin mukaan tanskalaiset eivät useinkaan pysty edes ymmärtämään tätä suomalaisten "kahtiajakautuneisuutta" omasta hyvin homogeenisesta kulttuuristaan käsin. (Østergård, henkilökohtainen tiedonanto 21.5.1996.)

Asenteiltaan tanskalaiset ovat avoimia, välittömiä ja vapaamielisiä, mutta arvojen tasolla tanskalainen kulttuuri osoittautuu konservatiiviseksi ja erittäin kaavamaiseksi. Kulttuurin normit ovat tiukkoja, ja niiden noudattamista valvoo toisinaan jo pelkkä rangasituksen uhka. Tämä saattaa olla hiljaista paheksuntaa, tai sitten suora kielellinen ilmaus siitä, ettei tapahtunutta hyväksytä (vrt. esim. syntymäpäivien peruminen).

5.1.2. "Jørgen Journalisti"

Seuraava lyhyt mielikuva tanskalaisista toimittajista ja journalismista on muotoutunut subjektiivisten kokemusten, ja tanskalaisten medioiden vuoden mittaisen aktiivisen seuraamisen perusteella.

Tanskassa journalistiksi tullaan pääasiallisesti vain yhtä reittiä. Århusissa toimiva Danmarks Journalisthøjskole (DJH) sylkäisee sisuksistaan vuosittain reilut sata nelivuotisen koulutuksen läpäissyttä valmista journalistia. Koulu on Tanskan opetusministeriön alainen, mutta riippumaton yksikkö jota johtaa koulun rehtori. Koulun hallinnollissa elimissä on edustettuina suurin osa tanskalaisista tiedotusvälineistä. Töitä löytyykin valmistumisen jälkeen lähes kaikille halukkaille. Yhden virallisen toimittajakoulun järjestelmä näyttää antavan tanskalaisille erittäin voimakkaan profession tunteen heti opiskelun alkua ajoista saakka. Koulu otetaan tosissaan kun sinne kerran on päästy, ja koulussa vietetään iltakaudet, toisinaan myös viikonloput. Toimittajakouluun hyväksytään vuosittain noin kymmenen prosenttia hakijoista. Yrittää saa vain kaksi kertaa, sen jälkeen ei pääse enää edes pääsykokeisiin. Koulu on erittäin

käytäntöpainotteinen, ja opiskelu sisältää myös puolentoista vuoden työharjoittelun.

Tanskalainen journalismi on suomalaista kevyempää. Sillä en tarkoita, että se olisi tuulesta temmattua. Faktat ovat kyllä paikallaan, mutta esitystapa on erilainen. Varsinkaan lehtijuttua ei aina aloiteta tärkeimmästä päästä. Kärjellään seisova kolmio saattaa olla kallellaan milloin mihinkin suuntaan. Asioiden tärkeysjärjestykseen laittaminen on tietenkin suhteellista, mutta ainakin minun silmiini jutut toisinaan pistivät tyylinsä vuoksi. Hyvä esimerkki oli Yhdysvaltain maatalousministerin Tanskan-vierailusta kirjoitettu juttu levikiltään laajimmassa lehdessä, Jyllands-Postenissa. Suomalaisessa jutussa olisi todennäköisesti referoitu ministerin puhetta, esitetty arvioita maiden maatalouspoliitikoista ja niiden eroista, EU:n vaikutuksista ym. Tanskalainen toimittaja aloitti jutun kertomalla, mitä ministerin vierailulla tanskalaisella maatilalla syötiin lounaaksi, kuinka kodikas maatila oli, ja mitä mieltä ministeri oli tanskalaisista. Jutun lopussa oli pari riviä maatalouspolitiikasta. Suomalaisessa lehdistössä tämäntyyliiset jutut on eroteltu esimerkiksi Helsingin Sanomain kuukausiliitteeseen, lehtien viikonvaihdeseivuille tai liitetty varsinaisen asiasisältöisen jutun kainalojutuksi, jotta lukija varmasti tajuaisi, ettei kyseessä ole *oikea* uutisjuttu.

Tanskan televisiossa hymyillään. Suosituimpien talk show -ohjelmien juontajat ovat nuoria, iloisesti hihkuvia ja hymyileviä nuoria naisia, mutta myös naamaansa väänteleviä nuorehkoja miehiä. Uutisankkureilla on pilke silmäkulmassa, eikä asiaohjelmistakaan juuri löydy maailmantuskaa harteillaan kantavia, keski-iän ylittäneitä miehiä. Esimerkiksi lähinnä meidän M.O.T -ohjelmaamme vastaava, syksyllä 1996 alkanut tutkivan journalismin ohjelma "Rapporten" on suurta show'ta, jossa pääosassa on noin 40-vuotias, suosittu TV-journalisti. Miehen esiintyminen lähentelee Sherlock Holmes -komiikkaa, mutta aiheet löytyvät yhteiskunnallisten epäkohtien ja väärinkäytösten paljastamisesta.

Työn tekemisessä ei suorituspakko ei näyttele pääosaa. Taustatoimittajia eli researchereita käytetään huomattavasti enemmän kuin meillä tähän saakka on käytetty. Työnteonkin pitäisi olla mukavaa. TV-työkurssin aikana kollegani pitivät huolen, että meillä oli tarpeeksi usein aikaa syödä esimerkiksi kiireetöntä aamupalaa yhdessä ja jutella. Kun Tanskan ensimmäinen aamutelevisio aloitti joulukuussa 1996, lähetettiin televisiossa kooste, mitä

ensimmäisenä aamuna tapahtui. Kooste rakentui koko aamutelevision väen yhteisen aamupalan syömisen ympärille. Tunnelma oli kuin niillä Putte-possun nimipäivillä, missä kaikilla oli niin mukavaa. Poissa oli tiukkailmeinen kritiikkipalaveri, sen sijaan nautittiin siitä mitä oltiin saatu aikaan, ja kehuskeltiin itseä ja toisia siitä, miten tavattoman *hyggelig* koko homma oli.

Iso-Britannian entinen Tanskan-suurlähettiläs kirjoittaa kirjassaan Tanskan tiedotusvälineiden eräänlaisesta "hygge-tekijästä" (*hygge-faktoren*). Sillä hän tarkoittaa eräänlaista tanskalaista itesesensuuria. Tämän eräänlaisen itesesensuurin vuoksi esimerkiksi Tanskan televisio ei ole kovinkaan yllätyksellinen tai normeja rikkova. Se ei johdu valtiollisesta sensuurista, vaan tanskalaisista katsojista itsestään. He haluavat että televisiosta tuleva ohjelma täyttää tanskalaisen *yksimielisyyden* normit. (Mellon 1992, 90-91.) Televisiokin siis seuraa tanskalaisen yhteiskunnallisen yksimielisyyden konservatiivisia normeja. Hygge-kulttuuriin kuuluu, ettei asioista väitellä, vaan aina ja kaikkialla asioista täytyisi vallita mahdollisimman suuri yksimielisyys.

5.2. Suomalainen "asiakulttuuri"

*"Jos karjan kanssa puuhailevaa nimitetään karjakoksi, niin eikö faktoja työkseen käsittelevä ole väistämättä tosikko?"
(Markku Koski Journalisti-lehdessä)*

Suomessa vaatimattomuus on arvo. Viestintäkonsultti Raija Malmbergin mielestä se ei siis välttämättä johdu huonosta itsetunnosta. Sen sijaan että keuhisimme itseämme, odotamme että muut ottaisivat selvää, kuinka hyviä me itse asiassa olemme. (Me ja muut, 4/7.) Työtä tehdessä huono itsetunto tulee kuitenkin yleensä esiin siinä, että ei ole varma omista mielipiteistään, eikä tällöin puolusta niitä tarpeeksi vahvasti itseensä uskoen.

Meille suomalaisille suomalaisuus on jonkinlainen tabu (Rusanen 1994, 39). Suomalaiset puolustavat julkisuuskuvaansa muualla maailmassa jatkuvasti. Meistä julkaistuihin mielestämme virheellisiin tai väärin tietoihin lähetellään korjauksia tai vastineita, ja yleensäkin saamaamme kielteistä julkisuutta paheksutaan. Ajattelemme jatkuvasti, mitä muut mahtavat ajatella meistä. Tämä kielii väistämättä huonosta itsetunnosta. Meillä on jatkuva tarve saada muulta maailmalta tunnustusta, tai olla ainutlaatuisuutemme vuoksi muiden huomion kohteena. Helsingin Sanomien entinen päätoimittaja Simopekka Nortamo on kuvailut suomalaisia *euro-provinsialisteiksi*, mikä näkyy

esimerkiksi tiedotusvälineissämme "sovinistis-romanttisena vääristelynä". Näemme maailman Suomi-perspektiivistä, jolloin kaikki pienimmätkin Suomea koskevat maininnat käsitetään uutisina, joista täytyy joko loukkaantua tai sitten ottaa ne suurena kohteliaisuusosoituksina. Tässä kunnostautuvat etenkin urheilujournalistit, jotka uskottelevat että jokainen urheilusaavutus saa koko maailman huomion kääntymään Suomeen. On nähty, mitä parin vuoden takaisesta jääkiekon maailmanmestaruudesta seurasi.

Suomalaisten kuva omasta maastaan ei aina ole realistinen. Maailman käsittäminen "Suomi-perspektiivistä" ei ole hyväksi suomalaisille, eikä ylipäätään yhdellekään kansakunnalle. Kansa joka luulee olevansa maailman napa, omaa huonot edellytykset tulla toimeen kansainvälisessä yhteistyössä, jossa laaja yhteistyö on nykyisin jo elinehto. (Lehtonen 1994, 45-46; Alho 1994, 72-73.) Samasta suomalaisten epärealismista huomauttaa esimerkiksi europarlamentaarikko Jörn Donner kirjoittaessaan ajastaan konsulina Los Angelesissa (HS 23.2.1997): Teemu Selänne kun ei todellakaan ole kuvittelemamme superjulkkis Amerikassa.

Toukokuun 1997 puolivälissä amerikkalainen ABC-televisioyhtiö lähetti parituntisen "Good Morning America" -ohjelmansa Senaatintorilta Helsingistä. Ohjelmassa oli esimerkiksi saappaanheittoa ja akankantoa. Jo ennen lähetyksen kuvaamista Radio Suomen lähetyksessä huolestunut miestoimittaja tivasi MEK:in New Yorkin tiedotuspäällikkö Ritva Mylleriltä, miksi ihmeessä moisia älyttömyyksiä näytetään amerikkalaisille? Eikö pitäisi ennemmin kertoa pelkästään tärkeistä asioista kuten kännyköistä ja muusta suomalaisesta high techistä? Miestoimittajan mukaan meitä saatettaisiin luulla vaikka hulluiksi kun maastamme annetaan noin outoa kuvaa. Tiedotuspäällikkö Myller puolusteli, että nämä älyttömyydet ovat juuri sitä, mitä maastamme halutaan nähdä. Suomalaisethan ovat ystävällisiä ja hauskoja. Ainakin tutkimusten mukaan.

Miksi sitten yritämme hakea koko ajan muiden hyväksyntää urheilumenestyksillä, kännyköillä tai vaikkapa Renny Harlinilla? Mielestäni yritämme peittää harmittavan yleistä vodkan ja puukkojen täyteistä Suomi-kuvaa *asiallisella* ja *osaavalla* kuvalla. Oikeastaan me mielestäni uskomme, että vain jäyhä asiallisuus on kunnioitettavaa. Samasta syystä kunnioitamme auktoriteettejakin kuin he olisivat ns. tavallisia ihmisiä ylempänä, ja suhtaudumme pomoihimme alistuen. Kuitenkaan esimerkiksi Nokian

kännyköitä ei markkinoida suomalaisina, koska pelätään sen herättävän negatiivisia mielikuvia tuotteesta. Missä on menty vikaan?

Tutkimukset ovat osoittaneet esimerkiksi sen, että kielteistä Suomi-kuvaa pitävät yllä suomalaiset itse (kts. esim. Virta 1989). Professori Jaakko Lehtonen on päätenyt tutkimuksissaan siihen, että projisoitu autostereotypia eli vahva kielteinen mielikuva siitä, mitä vieras suomalaisesta ajattelee, vaikuttaa suomalaisten kulttuurienväliseen kanssakäymiseen. (Lehtonen 1993, 16.) Joissakin tutkimuksissa tosin vastaavasti väitetään, että oikeasti olemme parempia kuin itse luulemme (Lehtonen 1994, 62-63).

5.2.1. Kuka ottaisi suomalaiset vakavasti?

Toisinkin päin voidaan asiaa katsoa. Suomen Gallup julkaisi 1991 mielipidetutkimuksen, joka kattoi kaikki Euroopan maat. Tyly tulos oli, että meidän suomalaisten kuva itsestämme ei vastaa sitä kuvaa, joka ulkomaalaisilla meistä on. Samaa sanomaa oli jo edellisvuonna kertonut Pertti Salolaisen nimittämän Suomi-kuvatyöryhmän muistio, jonka mukaan ulkomaalaisten kielteinen Suomi-kuva on valitettavan usein oikea. Salolainen kuitenkin puolusti suomalaisia Tiedottaja-lehden haastattelussa 1987, jo ennen työryhmän muistion valmistumista. Hänen mielestään ulkomailla vallitsee *kauhistuttava* tietämättömyys Suomesta. Se vähä mikä Suomesta tiedetään, tiedetään usein väärin. (Lehtonen 1993, 12-14.)

Luonko siis itse omasta maastani kielteistä kuvaa kun sanon, että minulle tanskalaisten Suomi-kuva näyttäytyi nimenomaan jurona, kielitaidottomana, humalaisena puukon kanssa heiluvana Jukolan Juhanina? Viimeksi törmäsin tähän kuvaan lukiessani erään tanskalaisen sanomalehden uutisointia Tanskassa asuvien suomalaisten ryyppäjäisistä, jotka päättyivät kahden juopposeurueen jäsenen puukotukseen. Sama tarina, jonka suomalaisista lehdistä voi lukea yhden palstan onnettomuus uutisena, löytyi tanskalaisen sanomalehden kannesta ja sisäsivulta useammalla palstalla dramaattisten ambulanssikuvien kera. Myös Suomen Tanskan-lähettiläs joutui lehdessä todistelemaan, ettei tunne näitä humalassa riehuneita suomalaisia. Itse en ainakaan tietoisesti luonut moista mielikuvaa meistä suomalaisista tapaamieni tanskalaisten keskuudessa. Ei tarvinnut, koska se oli jo olemassa. Olisiko pitänyt kuluttaa enemmän aikaa virheiden oikaisemiseen?

Tanskassa siis luodaan jatkuvasti samaa meidän itsemme mielestä negatiivista Suomi-kuvaa. Harmiksemme tanskalaiset tiedotusvälineet eivät uutisoi Suomen orastavasta nousukaudesta tai europarlamentaarikko Pertti Paasion valinnasta europarlamentin kvestoriksi, siis asiallisista ja vakavista aiheista. Sen sijaan harvat Suomesta kertovat uutiset ovat pilke silmäkulmassa kirjoitettuja jutunpätkiä juuri näistä humalaisista puukkotappeluista, hassuista tupakointikielloista tai suomalaismiesten laskevasta mieskunnosta. Meitä ei oteta vakavasti, ja juuri se on tosikkomaiselle luonteellemme kova kolaus.

Mielestäni sen sijaan, että tuhlaamme energiaa väitteiden kumoamiseen ja itsemme puolusteluun, voisimme olla ylpeitä itsestämme. Meitä pidetään kuitenkin esimerkiksi Tanskassa juoppo- ja puukkotappelijamaineemme ohella huolettoman kivoina ja hauskoina veikkoina, jotka ottavat ainakin silloin tällöin ilon irti muuten synkeäksi kuvatusta elämästään. Kummallinen kielemme ja syrjäinen maamme mielletään salaperäiseksi. Meillä on jotain mitä muilla ei ole: me olemme kummallisia, ja siitä pitäisi nauttia. On turhaa luoda itsestään kiiltokuvaa, jolla ei ole paheita, koska niitä on kaikilla.

5.2.2. "Teuvo Toimittaja"

Suomalaisen journalismin takavuodet ovat kaunistelematta olleet herranpelkoisten ja itään päin kenollaan olevien uutisointien aikaa. Suomalainen toimittaja on ollut ulkomaalaista virkaveljeään tiukkailmeisempi, ja usein myös kyynisempi. Neuvostoliiton varjo häilyi sopuleiden yllä, vaikkei sitä ääneen lausuttukaan. Ulkomailla puhuttiin suomettumisesta, meillä poliittisesta viisaudesta ja paremmasta Neuvostoliiton ymmärtämisestä (Vihavainen 1991). Suomettuminen ja sen mukanaan tuoma journalistinen itsesensuuri oli seurausta Suomen Venäjän vallan alla olost. Tätä vanhaa painolastia saimme kantaa harteillamme 80-luvun lopulle saakka.

Esimerkiksi presidentti Kekkonen yritti kääntää maailmalla negatiivisena käsitteenä tunnetun suomettumisen merkityksen positiiviseksi, siinä kuitenkin onnistumatta. Suomihan oli kuitenkin pystynyt hoitamaan suhteensa Venäjä-imperiumiin niin hyvin, että oli ylipäätänsä kehittynyt itsenäiseksi valtioksi ja pystynyt itsenäisyytensä myös säilyttämään. (tästä

esim. Vihavainen 1992.) Lukuisat toimittajat eivät ole ainakaan jälkikäteen itsesensuuria puolustelleet. Esimerkiksi Helsingin Sanomain entinen päätoimittaja Simopekka Nortamo on eläkepäivillään paneutunut asian pöyhimiseen aktiivisesti. Hänen lisäksi urauurtavaa tutkimusta itsensuurista on tehnyt Esko Salminen, joka uusimmassa kirjassaan ”Vaikeneva valtiomahti” (1996) monipuolistaa ja suhteellistaa kuvaamme itsensuurista.

Suomettumisen ohella suomalaista journalismia on vaivannut toinenkin tauti, tosikkomaisuus. Yksi osasy siihen, ettei suomalainen äreä vahtikoira oppinut hymyilemään, saattoi löytyä Yleisradion ohjelmapolitiikasta.

Ohjelmapoliittinen peruspyrkimys reporadion aikaan kun oli ”informoida ja aktivoida”. Tämän ns. informatiivisen ohjelmapolitiikan teoreettiset perusteet hahmotteli Yrjö Ahmavaara vuonna 1969 Informaatio-kirjassaan. Ahmavaaran mukaan Yleisradion tuli aktivoida suomalaisia älyllisesti, ja muuttaa sitä kautta ajattelua kohti asioiden todellista tilaa. Tämä sai aikaan mm. sen, ettei viihde- ja kulttuuriohjelmien välille tullut vetää jyrkkää rajaa. *”Hyvä kulttuuriohjelma on myös viihdettä sanan parhaimmassa merkityksessä ja hyvin tehty viihdeohjelma on kulttuuria”*, todettiin Yleisradiotoiminnan tehtävissä ja tavoitteissa. Ja jos kaikki ohjelmisto, kuten esimerkiksi ulkomainen viihde, ei tähän kyennyt, tuli näiden ohjelmien epäsuotavaa vaikutusta lieventää esimerkiksi keskusteluilla. *”...yrittämällä aktivoida yleisöä siten, että heti puheena olevan ohjelman jälkeen seuraisi keskustelu tai erittely: perhesarjan jälkeen keskustelu juuri nähtyyn sisältyneistä arvoista, ‘Batmanin’ jälkeen analyysi sadusta modernissa yhteiskunnassa, ‘Lahjomattomien’ jälkeen keskustelu väkivallasta lainvalvojen aseena jne”*. Kaiken Yleisradion toiminnan tuli tapahtua hyväksytyyn informatiivisen ohjelmapolitiikan raameissa. (Salokangas 1996, 169-174.)

Suuri syy tosikkomaisuuteen ”yleläisyyden” ohella on sekin, että moderni suomalainen journalismi on ollut suoraa ja selkeää, ja sulkenut siten ovensa leikinlaskulta ja huumorilta. Ennenvanhaan televisiossahan eivät hymyilleet kuuluttajien lisäksi muut kuin Tarvajärvi ja Lenita Airisto. Alkuaikoina Kymmenen Uutisten kevytmieliset loppukevennyksetkin herättivät paheksuntaa. (Koski 1997.) Ylen puoli yhdeksän uutisissa loppukeventely on kiellettyä edelleenkin, koska linjan on oltava tiukan asiallinen ja virallinen.

Markku Kosken Journalisti-lehdessä julkaistussa artikkelissa ihmetellään suomalaisen journalismin keventymistä, ja sitä, että journalistit ovat alkaneet

samanaikaisesti hymyillä. Samaa asiaa on ruodittu muissakin medioissa. Esimerkiksi Ajankohtaista Kakkosta on parjattu viihteellistymisestä useissakin eri yhteyksissä. Viekö suupielten nykiminen journalismilta uskottavuuden? Koski epäilee jopa, että "sketsiytynyt" asia on syönyt estradiviihteen, ja vaurastunut kansa ei enää kaipaa viihteeltä kimallusta, vaan small-talkia. Ja mistäs muualta pahat tavat on opittu kuin Amerikoista. Kulttuuritutkija John Hartleyn mukaan monet vakavamielisiksi mielletyt ammatit ovat naisellistuneet, suorittajan sukupuolesta riippumatta. Tähän leikkiin ei suomalainen raavas mies hevillä lähde, eivätkä kyllä kaikki naistoimittajtkaan. Ura urkenee paremmin kovemmilla keinoilla ja vankalla tietämyksellä yhteiskunnasta. Uusi neloskanava tosin panostaa vahvasti julkkiksiin ja kauniisiin kasvoihin parempien katsojalukujen toivossa, ammattitaitoisten toimittajien kustannuksella. Samaa on tehnyt jo vuosia MTV3 erilaisissa ulkomaisilla formaateilla tehdyissä visailuohjelmissa.

Suomalaiset tiedotusopin ja journalistiikan oppikirjatkin ovat suurimmalta osin hyvin jäykkiä ja kaavamaisia. Niissä käydään läpi asiat hyvinkin tieteellisten esitysten muodossa, vaikka journalistiikka jo ammattialana ja nuorena tieteenä antaisi mielestäni vapauden monipuolisempiin ja jopa subjektiivisempiin käsittelytapoihin. Kolumneista ja artikkeleista tällaista tietysti löytyy, mutta suomalaisista alan perusoppikirjoista oikeastaan vain Pertti Hemánuksen journalistiikan perusteoksissa on henkilökohtaisempaa otetta (esim. Hemánus 1989, 1990). Kansainvälisyyskasvatus ja kulttuurienvälinen viestintä on haettava joko yritystalouden tai organisaatioviestinnän oppikirjoista.

Olemme usein muutaman opiskelijakollegani kanssa miettineet, miksi monet vanhemman polven suomalaiset toimittajat ovat niin kyynisiä, elämänsä ja työhönsä negatiivisesti suhtautuvia. Näitä esimerkkejä olemme hämmästelleet varsinkin kesätyöpaikoillamme. Mikä suomalaisen toimittajan statuksessa saa hänet käyttäytymään sulkeutuneesti ja katkerasti kollegoitaan kohtaan? Myönteissävytteistä keskustelua ja rakentavaa kritiikkiä kuulee harvassa toimituksessa. Usein jo pelkän työpaikan tiedustelun aikana innokkaan yrittäjän niskaan kaadetaan jääkylmää vettä kannustuksen sijasta. Soittaessani Tanskasta lisätietoja YLE:n uutistoimituksen kesätyöpaikoista, sain kuulla uutispäälliköltä tietojen sijasta kunniani: millä helevetin paikallisradiokokemuksella sä kuvittelet *tänne* pääseväs?!

Omanarvontunto suomalaisissa toimituksissa ainakin on paikallaan.

6. OHJELMAN RAKENTEESTA JA TYÖSKENTELYN VALMISTELUSTA

6.1. Ohjelmasta

Tanskalaiset - Unionin vastarannan kiisket -ohjelman koko projektin käytännön toteuttaminen suunnitteluvaiheesta valmiiseen ohjelmaan vei aikaa noin kaksi kuukautta. Taustatutkimukset aloitin toukokuun ensimmäisinä päivinä, ja viimeistely tehtiin 29. kesäkuuta 1996. Tuona ajanjaksona tein taustatutkimuksen, käsikirjoituksen, hankin haastateltavat, suunnittelin ja tein haastattelut, kuvasin kuvamateriaalin, leikkasin ohjelman ja jouduin ambulanssilla sairaalaan stressin ja ylläsurin aiheuttaman hyperventilaation vuoksi. Yhdelle ihmiselle työprosessi ei siis ollut helppo. Suomessa tehtäväksi jäi ainoastaan tekstitys, joka tehtiin TV 2:lla Tohlopissa lokakuun alussa.

Ohjelma selvittelee tanskalaisten voimakkaan EU-vastustuksen syitä, kuten miksi he eivät ole kiinnostuneita EU:n kaltaisesta valtioiden yhteenliittymästä, ja miksi tanskalaiset äänestivät ensimmäisessä kansanäänestyksessä "nej" Maastrichtin sopimuksen ratifiointille. Tanskalaisten yli kaksikymmenvuotinen EU-taival on ollut tyytymättömyyden alun jälkeen yhtä vastaanharaamista. Tanskassa ei tähtilippu liehu merituulella eivätkä direktiivit sovi kansalaisten pirtaan.

Ohjelman perusta on kaksijakoinen, ensimmäisessä osiossa käsitellään tanskalaisten negatiivisten EU-asenteiden poliittisia syitä, ja sen jälkeen toisessa osiossa ilmiötä selitetään heidän vahvalla kansallisella identiteetillään sekä kulttuuriperinnöllään, siis tanskalaisuudella.

Tein työni "yhden naisen" freelancer-produktiona, eli olin itse vastuussa ohjelmani kaikista työvaiheista ja budjetoinnista. Ohjelman suunnittelu noudatti televisio-ohjelman yksilötyön toteuttamisen kaavaa. Yksilötyöskentelyssä työprosessi etenee ohjelman toteuttajan ajatuksen mukaan, eikä sen vaiheita ole tarpeen, eikä aina edes mahdollista selittää toisille, koska prosessiin ei osallistu muita (Anttikoski 1986, 178).

Ohjelman tekijä

_____→
saa idean --- laatii suunnitelman --- kuvaa ja äänittää --- koostaa aineiston

(Anttikoski 1986, 178.)

Lähtökohtani oli siten erilainen kuin esimerkiksi Mika Parkkosen (1996) pro gradu -työssään kuvaama tapaus, jolloin hän möi ideansa TV 1:lle ja dokumentin tuotanto tapahtui osana YLE:n omaa ohjelmatuotantoa. Oma projektini pyöri päinvastaisesti, myin toimittamani ohjelman vasta valmiina TV 2:n Asiaohjelmille. Ohjelmani oli kohdennettu tiettyyn tapahtumaan ja aikaan, syksyn 1996 Europarlamenttivaaleihin. Kohderyhmäksi määriteltiin EU-vaaleista kiinnostuneet ja niissä äänestävät.

Ensimmäisellä esityskerralla 15.10.1996 ohjelmapaikka oli erityisen huono, kello 16.00 iltapäivällä. Ohjelmapaikka kerää yleensä vain noin 35-40 000 katsojaa. Lehdet olivat kuitenkin huomioineet ohjelmani kiitettävästi, ja ehkä sen vuoksi katsojia kertyi hieman ennakoitua enemmän, 65 000. TV 2 uusi pätkän muutaman kuukauden kuluttua, 5.2.1997, jolloin sitä myös puffattiin ahkerasti. Lähetysaika oli tuolloin parempi, kello 19.00. Katsojalukua (149 000) verotti kuitenkin samaan aikaan lähetetyt MTV3:n Seitsemän uutiset.

6.1.1. Kulttuuriastmasta ohjelmantekoon

*"Fortæl mig og jeg glemmer det.
Vis mig og jeg husker.
Involver mig og jeg forstår det."
(Nancy Graham Holm)*

Se, että ylipäättänsä innostuin TV-ohjelma tekemisestä lopputyöksi, oli oikeastaan sattuman kauppaa. Opiskelin syyslukukauden 1995 Danmarks Journalisthøjskolessa (josta käytän tästä lähtien virallista lyhennettä DJH) Århusissa TV-työtä. Televisiotyökokemukseni oli siihen mennessä rajoittunut erinäisiin sähläilyihin perustason kursseilla ja videotyöpajoissa. DJH:n TV-kurssi oli kuitenkin toista maata. Huippukalusto, loistava ja asiantunteva opettaja, jonka opetus oli erittäin ammatitaitoista, innostavaa ja myös opiskelijalta hyvin paljon vaativaa. Kolme ja puoli kuukautta kestäneen kurssin aikana töitä tehtiin täysillä, toisinaan myös yöt ja viikonloput, eikä päivien venymisestä pitkälle seuraavan vuorokauden puolelle valitettu. Kurssin aikana tuotimme jokainen kolme henkilökohtaista lyhyttä juttua (uutinen, konflikti, feature), suoran studiohaastattelun, minidokumentin neljän hengen ryhmässä sekä 40 minuuttisen makasiiniohjelman kymmenen hengen voimin. Kaikki kolme kurssimme tuottamaa makasiiniohjelmaa esitettiin Tanskan television DR 1 -kanavalla.

Jouluna kotona käydessäni puhkuin intoa. TV-työ olikin yhtäkkiä saanut lehtityön tuntumaan hitaalta ja jähmettyneeltä. Aloin haaveilla journalistisen lopputyön tekemisestä TV-ohjelmalla tavallisen gradun sijasta.

Jyväskylästä näytettiin välittömästi vihreää valoa. Professori Raimo Salokankaalta sain joulun alla käydyssä puhelinkeskustelussa myös lähtöajatuksen aiheesta "Tanskalaiset vastarannankiiskinä EU:ssa", sillä joulun jälkeen olin jatkamassa opintoja DJH:ssa Euroopan Unioni-erikoistumisjaksolla.

Yksi syy ohjelman tekoon ja aihevalintaan oli tanskalaisten uskomattoman itsetunnon herättämä turhautuminen. Jo heti syksyllä, oltuani Tanskassa kaksi viikkoa, huomasin ensimmäiset merkit pienen kuningaskunnan asukkien turhankin terveestä itsetunnosta.

"Johan sä nyt olet ollut täällä jo kaksi viikkoa, miksi sä et yksinkertaisesti vaan ala puhumaan tanskaa?!"

Olin aivan varma että minussa oli jokin perustavaa laatua oleva vika. Luultavimmin minun täytyi olla äärettömän tyhmä koska en kahden viikon jälkeenkään pystynyt käymään sujuvia tanskankielisiä keskusteluja. Olisihan minun jo pelkästään ruotsin kielen pohjalta pitänyt käsittää missä mennään. Vasta myöhemmin kuulin etteivät ruotsalaisetkaan yleensä ymmärrä. Joulukuussa alettua järjestelmällisesti vaihtaa keskustelukieltäni englannista tanskaksi, herätin ihastusta. Viimeinkin minun kanssani pystyttiin keskustelemaan samoin kuin muidenkin täysjärkisten!

Ennen joulua minun oli myös valittava koulussa uusi kurssi kevätlukukaudeksi. Valitsin EU-erikoistumisjakson. *"Ooksä vähän hullu? Eihän sille luokalle kukaan halua, se on tappavan tylsää, en mä ainakaan halua tietää mitään koko Euroopan Unionista"*, sanoi neljännen vuosikurssin älykkö ja priimustason journalisti. Samaa mieltä olivat muutkin. Tunsin itseni todella mäntiksi. Taas olin pettänyt tanskalaisten ystäväni luottamuksen. Ainoastaan kaksi opiskelijaa 75:stä valitsi EU-kurssin ensimmäiseksi vaihtoehdoksi, toinen heistä olin minä.

Minusta se jos mikä oli outoa. Olin juuri käynyt läpi pari vuotta suomalaista, erittäin myönteissävytteistä EU-tiedotusta. Olin juuri oppinut että olen joko juntti tai tyhmä jos en äänestä EU-jäsenyyden puolesta. Suomalaisessa kaveripiirissäni ei ollut monta edes kriittisesti Euroopan Unioniin suhtautuvaa.

Nyt tämä tanskalaisten opiskelijoiden kerma väitti minulle täysin päinvastaista kokemuksen syvällä rintaäänellä. He olivat olleet muutaman vuoden ikäisiä Tanskan liittyessä Euroopan Yhteisöön vuoden 1973 alusta. Samaa kriittisyyttä on alkanut ilmaantua suomalaiseseen keskusteluun vasta viime aikoina, tuolloin siitä ei ollut häivähdystäkään.

Aloin haravoida ympäristöäni Tanskassa avoimin silmin. Ja totta vieköön: missään en nähnyt edes yhtä ainokaista tähtilippua meritulessa liehumassa. Sellaista ei löytynyt edes EU:n pysyvän edustuston ovelta Kööpenhaminassa, kun sitä kuviini etsin. Autojen peräluukkuihin ei ollut huolella liimattu tarroja, joissa olisi sinisellä pohjalla keltaisten tähtösten ympäröimänä lukenut DK. Sitä vastoin niissä luki Tanskan lipun kera *Hornslet, Skandeborg, Næstved, Vejle*...Pikkukaupunkeja joiden nimiä olin kai joskus kuullut mainittavan. Ja joka salossa liehui ajankohdasta riippumatta se sama punavalkolippu, johon vielä tulisin kyllästymään eräänkin kerran.

Yli puolen vuodeenkaan kuluttua en ollut tavannut yhtään ihmistä joka olisi äänestänyt *kyllä kiitos* Maastrichtin sopimuksen ratifiointille. Ja minä tapasin erilaisia ihmisiä sentään aika paljon. Aloin vähitellen miettiä mikä niitä riivaa, mikä niiden mielestä EU:ssa on vialla? Oliko tanskalaisuudessa jotain outoa? Idea tanskalaisista Unionin vastarannakiiskinä alkoi saada uutta, kulttuurista syvyyttä. Aloin tajuta ettei se ollut pelkästään poliittinen kysymys, vaan kyseessä oli myös kansallinen itsetunto, se sama suomalaissävyinen pelko kaiken *tanskalaisen* menettämisestä "eurooppalaisuuden" rynnissä maan rajojen sisäpuolelle.

Kevättalven kulutin ihmettelemällä sekä itsekseni että toisinaan ääneenkin Suomen ja Tanskan eroja suhteessa Euroopan Unioniin. Luin lehtiä, keskustelin huomioistani ja ajatuksistani monien erilaisten tanskalaisten kanssa, ja samalla vertailin satunnaisesti mahdollisuuksien mukaan Tanskan ja Suomen EU-uutisoiteja. Vähitellen osasin varovaisesti ryhtyä hahmottelemaan vastausta kysymykseeni jo ennenkuin aloin ohjelmaani edes kunnolla käsikirjoittaa, saatikka kuvata:

"Vi har nok i os selv"

Meissä itsessämme on tarpeeksi.

6.1.2. Epäröintiä ja ongelmia

Kevään kuluessa olin kuitenkin alkanut epäröidä ohjelman tekemistä. Tajusin työn voivan käydä todella raskaaksi, olinhan yksin ja oppimaani ammattikäytäntöön nähden vieraalla maalla, sekä lisäksi noviisi television maailmassa. Asia kuitenkin vaivasi mieltäni koko ajan, ja minusta tuntui, että jos jättäisin ohjelman toteuttamatta, jättäisin samalla käyttämättä loistavan mahdollisuuden oppia. Pitkän miettimisen jälkeen löin asian lopullisesti lukkoon huhtikuun 1996 viimeisinä päivinä professori Nancy Graham Holmin ympärillä.

Aikataulusta halusin tiukan, tietäen tyylini: jos viime tippaa ei ole, ei mikään koskaan valmistu. Toukokuun pyhittäisin pohjatutkimukselle, haastateltavien löytämiselle sekä käytännön järjestelyille, kesäkuussa kuvaisin kaksi viikkoa ja leikkaisin toiset kaksi. Heinäkuun alkupuolilla voisin tyytyväisenä palata Suomeen valmiin ohjelman kanssa.

Vasta työn edetessä tajusin mihin olin pääni pistänyt: aika ei tuntunut riittävän mitenkään, kun kaikesta oli vastattava aivan yksin. Toisaalta uskon, että puolessa vuodessakaan ei olisi ollut riittävästi aikaa, jos mahdollisuus niin pitkään työperiodiin olisi ollut. Ajanpuutehan on suorastaan sisäänrakennettu toimittajan työhön, oikeille tietolähteille olisi pystyttävä hakeutumaan suoraan eikä aikaa testauksiin ole (Ginman 1983, 116).

Yksi ongelmakohtista ja aikaavievimmistä prosesseista olikin ehdottomasti tiedonhaku. Suomessa oppimani tiedonhakumenetelmät eivät täällä päteneet. Etsin ja opettelin uudet tietokannat, käsikirjat, arkistot ja pyrin ottamaan selvää tutkimuslaitoksista. Yksinään tanskalainen puhelinluettelokin saattoi joskus olla oma pähkinänsä: jos pelkästään jo reilu kaksikymmentä prosenttia kansasta on sukunimeltään Jensen, Hansen tai Nielsen, on puhelinluettelokin tietysti aakkostettava etunimen mukaan. Eniten tympi ehkä kuitenkin tietokantojen vanhanaikaisuus: internetistä oli turha etsiä minkään valtakunnan kotisivuja tai tietoa, koska verkkobuumi oli Tanskassa vasta alkamassa keväällä 1996, siis aimo askeleen Suomea jäljessä. Yksi ainoita tietokantoja, josta oli jotain hyötyä, oli Politiken-lehden ylläpitämä Polinfo, sekin hidas ja monimutkainen. Opettelin tanskalaisten kollegoiden tavoille: taistelemaan paksujen ruskeiden arkistokirjekuorien kanssa suurten peltilaatikoiden varjossa. Tuhruisten lehtileikkeiden ja kopioiden kanssa

nyhrätessä muistelin usein haikeana jopa Suomen Valtioneuvoston kotisivuja. Valittaessani tästä tanskalaisille minua katsottiin lähes poikkeuksetta kieroon. Oikea journalisti ei nimittäin kirjoittele sähköpostia vaan jonottaa mieluummin langan päässä, oikea journalisti ei lähetele fakseja vaan kirjoittaa kirjeitä, oikea journalisti ei käytä epäluotettavaa internettiä vaan lukee kirjastossa vanhoja tietosanakirjoja, ja oikea journalisti ei tunne suorituspakkoa, vaan voi aina halutessaan lorvia kaljalla ja kiskoa kessua posket lommollaan.

6.2. Kahden kulttuurin rajamailla

"I use my meanings to make sense to your reality"
(Nancy Adler, 1986)

Suomalaisuuden ja tanskalaisuuden välistä eroa voisi kuvata vaikka kahdella erilaisella appelsiinilla. Toisissa appelsiineissa on ohut, vaikeasti kuorittava kuori, mutta mehukasta sisältöä on juuri niin paljon kuin ulkoinen koko antaa ymmärtää. Ja kun hankala kuori on saatu pois, ei sisältöön juurikaan voi olla pettynyt. Toiset appelsiinit taas ovat hyvinkin kookkaita, ja niiden sisältöön pääsee helposti käsiksi parin viillon avulla. Helposti kuorittava kuori vain on todella paksu, ja itse hedelmää ei sitten jääkään käteen läheskään sen vertaa, kuin mitä ennen kuorimista olisi voinut odottaa. Sekin vähä on yleensä kuivahkoa ja mautonta.

Useat suomalaisten kanssa tekemisissä olleet ulkomaalaiset sanovat, että suomalaisilla on ohut, mutta sitäkin vahvempi pintakuori, jonka läpi on vaikea päästä. Mutta kun pitkän ajan kuluttua pääset ytimeen, löytyy sieltä rikas maailma ja monitahoinen ihminen, johon voit luottaa. Eräs monikulttuurisessa ympäristössä Afrikassa kasvanut, sekä suomalaisen että tanskalaisen kulttuurin kokenut ystäväni oli sitä mieltä, että tanskalaisen kuori taas on paksu, mutta suhteellisen helposti läpäistävä, eikä sisällä pienessä ytimessä sitten olekaan enää juuri mitään uutta ja yllätyksellistä.

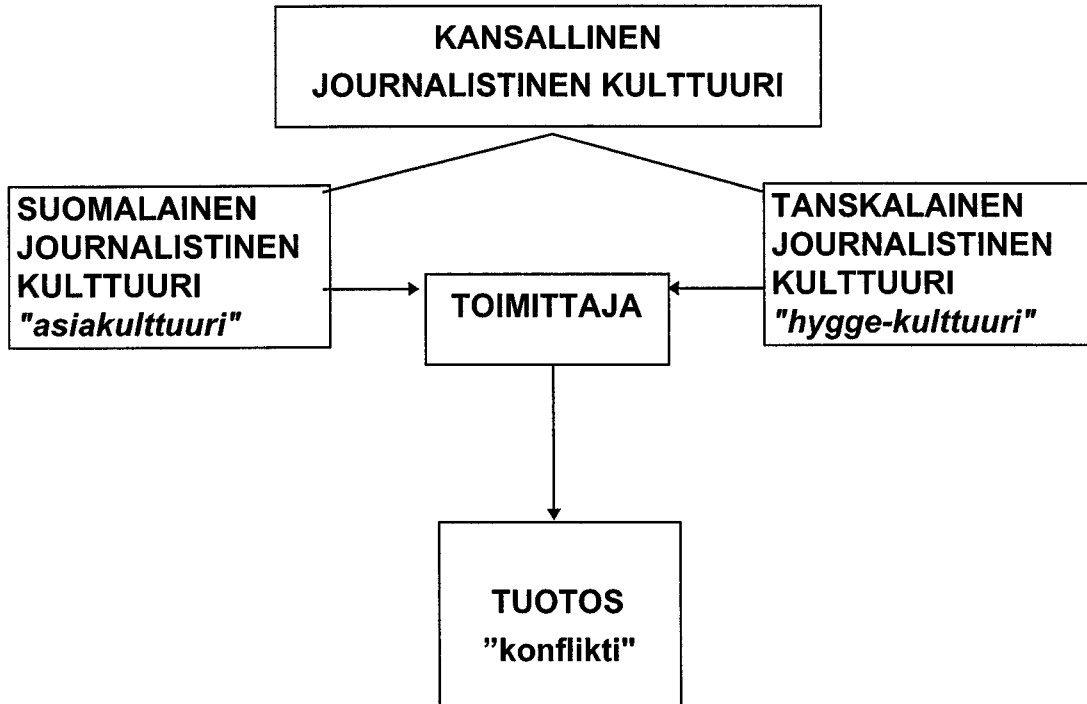
Toisinaan ohjelman tekemisen aikana ajattelin, että tein työtä vain purkaakseni siihen kaiken sen kaunan itsetietoista tanskalaisuutta ja sen herättämää ärsytystä kohtaan, joka mieleeni oli Tanskassa oloni aikana kerääntynyt. Tunsin, että minun oli pakko selvittää itselleni, mistä tanskalaisuudessa oikeastaan on kysymys, jotta pystyisin taas suhtautumaan suomalaisuuteeni normaalisti. Työprosessin alkuvaiheessa nimittäin ylireagoin

jokaiseen Tanskan lippuun ja Tanska-ylistykseen kuin pahinkin kulttuuriastmaatikko. Erinomainen tanskalaisuus oli ylittänyt rajansa, enkä jaksanut enää yhtään tyhmää tapaa, sanontaa tai ruokalajia, aloittamatta väittelyä siitä, miten loistavasti me suomalaiset saman asian teemme. Minusta oli tullut puolustelija, ja siitä halusin eroon.

6.3. Konfliktiasetelma

Ohjelman rakenteeseen ja sisältöön vaikutti oleellisesti työskentely kahden kulttuurin rajamailla. Koulutukseni ja työkokemukseni mukainen suomalainen journalistinen kulttuuri oli se, joka pääosin ohjasi työskentelyäni. Tanskalainen kansallinen ja journalistinen kulttuuri oli kuitenkin se, jossa työskentelin ja jonka ne ihmiset, joiden parissa työtäni tein, olivat sisäistäneet. Tämä asetelma oli työskentelyni aikana tapahtuneiden konfliktien alku, ja se myös määräsi lopputuloksen, jossa on piirteitä molemmista kuvaamistani kulttuureista. Tämä näkyi esimerkiksi TV-kriitikko Veli-Pekka Lehtosen ohjelmastani Helsingin Sanomissa esittämästä kritiikistä (liite 2). Lehtoselle asian kevyttöisempi, tanskalaistyyppinen käsittely oli "leppoisan yleistävää" tai "matkaoppaan ja poliittisen historian alkeiskurssin kepeä yhdistelmä". Mikäli taas olisin käsitellyt asian suomalaisen asiallisesti ja jäyhästi, oikeaksi todistettuja argumentteja loputtomiin käyttäen, olisi lopputulos todennäköisesti ollut kuiva dokumentti Maastrichtin sopimuksesta.

Tanskalaisten kollegoideni mielestä kun pelkästään ohjelmani aiheen relevanttius oli kyseenalaista. Heidän mielestään se edusti tylsää ja mielenkiinnottomaa tanskalaisen yhteiskunnan osa-aluetta, jäsenyyttä Euroopan Unionissa. EU ei kiinnosta Tanskassa, ja koska se lisäksi koetaan uhkaksi tanskalaisuutta kohtaan, ei siitä haluta välttämättä keskustella. Aiheeni ei ollut oleellinen Tanskassa, mutta lisäämällä juttuun "leppoisia matkaopaselementtejä" ohjelmasta tuli tanskalaista silmää miellyttävämpi kokonaisuus. Kahta herraa ei siis voi palvella yhtäaikaan. Tilannetta selvittää hahmottelemani kaavio (kts. alla) journalistin paikasta ja työnteosta kahden erityyppisen journalistisen kulttuurin välissä.

7. TYÖPROSESSI

7.1. Valmistelu

Varsinkin ohjelman suunnitteluvaiheessa koin puutteeksi sen, ettei ohjelmani toteuttamiseen osallistunut muita. Monesti olisin kaivannut apuun edes yhtä ihmistä, joka olisi osallistunut kanssani täysipainoisesti ohjelman suunnitteluun ja toteutukseen. Mahdollisuus ajatustenvaihtoon, ja sekä kritiikin että kommentoinnin saaminen olisi nopeuttanut ja helpottanut työtäni oleellisesti. Toisinaan oli vaikeaa uskoa omaan vaistoonsa, kun ei voinut saada sille vahvistusta miltään suunnalta. Epävarmuus väärään suuntaan menosta ja oman subjektiivisen kokemusmaailman liian vahvan vaikutuksen epäily kaiveli mielessä lähes lakkaamatta. Apujoukkoihin olisi tarvittu nimenomaan toinen samanlaisen kokemustaustan omaava, toinen suomalainen, joka olisi katsonut asiaa kanssani samoista lähtökohdista.

Teknisestä toteutuksesta minulla oli mahdollisuus toisinaan keskustella opiskelijakollegoideni ja DJH:n teknikoiden kanssa, mutta nimenomaan ideointivaihe ja myöhemmin käsikirjoituksen muokkaaminen olisi kaivannut rakentavaa kritiikkiä ja kommentointia. Tätä sain onneksi edes loppuvaiheessa Århusissa tuolloin olleelta Ajankohtaisen Kakkosen toimittaja Tiina Merikannolta.

Aluksi ideoita tuntui tulevan kuin pipareita liukuhihnalta. Pari viikkoa toukokuusta kului kuin siivillä rungon ympärillä näprätessä. Sitten havahduin: aika kului, ja tosiasiaassa pääni oli täynnä ideoita mutta niitä oli vaikea siirtää paperille yhdeksi kokonaisuudeksi. Olin hahmotellut mielessäni laajoja kaaria, mutta en ollut oikeasti paneutunut käytännön toteutukseen. Paniikki alkoi iskeä, sillä aika hupeni. Heräsin myös todellisuuteen käsikirjoitusta hahmotellessani ja idean kantavuutta miettiessäni: tähän saakka tekemieni 3-4 minuutin uutispätkien toteutus oli jotain muuta kuin 20-30 minuuttisen asiaohjelman teon.

7.1.1. Alkuhahmotelmia

Toukokuun alussa luonnostelin ensimmäistä ohjelman käsikirjoitushahmotelmaa osittain yhdessä TV-työn professori Nancy Graham Holmin kanssa. Hahmottelumme lähti ensimmäisen tekemäni ideapaperin pohjalta. Tein luonnostelmaa Graham Holmin kanssa sen vuoksi, että myös hän ulkomaalaisena pystyi paremmin katsomaan tanskalaista yhteiskuntaa ulkopuolisen silmin. Lisäksi amerikkalainen Nancy oli asunut Tanskassa jo yli viiden vuoden ajan ja on naimisissa tanskalaisen miehen kanssa, joten hänellä oli minun kokemuksiani syvempi tietämys tanskalaisesta yhteiskunnasta ja arkielämästä. Halusin myös toisen ulkomaalaisen vahvistuksen liian subjektiiviksi arvelemieni näkemysteni tueksi.

Samalla sovimme, että Nancy toimisi työni ohjaajana, ja häneltä voisin pyytää apua myös teknisessä toteutuksessa, mikäli omat voimavarani eivät riittäisi. Tuntui hyvältä tietää, että minulla olisi edes yksi tukipylväs, jonka puoleen kääntyä ongelmieni kanssa. Teimme myös kompromissin ohjelman pituuden suhteen. Itse olin kaavaillut 30 minuuttia, Nancy ehdotti realistina 20-25 minuuttia. DJH:n omat opiskelijat toteuttavat TV-lopputyönsä seuraavan kaavan mukaan: kahden opiskelijan työryhmä toteuttaa 20 minuutin ohjelman ja kolmen opiskelijan työryhmä vastaavasti 30 minuutin mittaisen ohjelman, siis 10 minuuttia tekijää kohti.

7.1.2. Ensimmäinen runko

Why Danes are so opposed to the EU?

1. Political reasons (Anti-Bryssel, anti-Strasbourg)	33% of the body of the story
2. Cultural reasons	66% of the body of the story

Political side:

*Ping pong between Jens-Peter Bonde (reserve: Drude Dahlerup, Århus Universitet) and Hans-Henrik Holm

*"Common" people -->

old (the Buus-Andersen family from kolonihaven)

midleaged (farmer?)

young (Mikael R.?)

Cultural side:

*Peter Kramhøft (ex-director of DJH)

*Find out about Karen Schousboe, etnolog og kulturhistoriker (Instituttet For Fremtidsforskning)

*two other: *ordinary young* (what about Henriette? or then Margarethe?)

main stream people (Nogen af Elisabeth's familie?)

Pictures and the body of the story:

*at hygge

-fødselsdag, frokost, kolonihaven

*fælleskab

*Dannebrog

-used everywhere, parties like fødselsdag

-a Dutch journalist: "I'm sick and tired to see that flag everywhere!!"

-kolonihaven, butikene, på gade, til fest

*eating rules

-herring before roast beef -----smørrebrød

-risalamande and risengrød

-koldskål med kammerjunkers in summertime

*Danish love of sameness +

*conformity (like PH-lamp)

*trade issues in the EU (leverpostej, bananas, agurker, feta-ost)

*Danes don't like change!

*Danes are smug

*linguistic threat against the Danish language

Lenght

intro ~0:30: (What I'm going to tell) Everyone in our Europe is not in favour of the European Union...

background intro ~ 2:00: Danmark is a small country with 5,2 million inhabitants. This small land consist of 406 islands, of which 90 are unhabited...

BODY: POLITICAL, CULTURAL

CONCLUSIONS: Why Danes are what they are what they are? Where do they get the power from, the strong feeling of being *Danish*? What is the future of Danmark in the European Union? Or European Union in Danmark?

Ensimmäiset horjuvat hahmotelmat lähtivät siis jo siitä tosiasista, että tanskalaisten EU-vastaisiin asenteisiin on olemassa kaksi pääsyytä: toisaalta poliittiset ja toisaalta kulttuuriset syyt. Tämä jako säilyi ohjelman pohjana koko työprosessin ajan. Aluksi suunnitelmissani oli kuitenkin enemmän tanskalaisen arkielämän kulttuurin yksityiskohtiin, kuten ruokaan ja kodin sisustukseen painottuvaa käsittelytapaa. Mielestämme se olisi ollut relevantti siinä suhteessa, että tanskalaisten ruokailutottumukset ja kodit heijastelevat tanskalaisuutta konservatiivisine muotoineen. Tämä suunnitelma näkyi ideapaperista (33% -- 66%). Tämä yksityiskohtainen käsittely väistyi myöhemmin, varsinaisessa työvaiheessa, realismin tieltä.

Työn tässä vaiheessa, toukokuun puolenvälin tienoilla ei sitten ainakaan auttanut, että tukirakenteeni alkoivat pettää alla. Ihmiset, joiden ystävällisesti lupailemaan apuun olin luottanut, tuntuivat unohtaneen lupauksensa omien kiireidensä alle. Yhtäkkiä huomasin, että tämän työn kanssa olin totaalaisesti yksin, vieraassa maassa, ilman suhteita ja tuntematta täysin monia journalistisia käytäntöjä. Olin yhden hengen toimittaja-tutkija-ohjaaja-kuvaaja-leikkaaja-teknikko-myyntitykki-autonkuljettaja -ryhmä. Tunsin olevani tyhjän päällä. Tästä oli siis todellakin tulossa yhden naisen projekti.

7.2. Haastateltavat ja haastattelutilanteet

7.2.1. Tekniset ongelmat

Haastattelujen teossa yksi suurimpia ongelmia oli usein puuttuva kuvaaja. Ainoastaan kolmen haastattelun (Holm, Krarup, Dahlerup) aikana minulla oli kuvaaja, loput viisi tein istumalla itse kameran vieressä ja yrittämällä silloin tällöin haastattelun aikana vaivihkaa vilkaista mittareita ja säätöjä. Tämä onnistui joissakin haastatteluissa ilman, että haastateltava sitä huomasi, mutta muutaman kerran se sai haastateltavan keskeyttämään vastauksensa tai harhautumaan ajatuksestaan. Tilanteissa, joissa haastateltava oli sijoitettava ruudun vasempaan laitaan ja katseen suunta kohti ruudun oikeaa reunaa, oli tekniikan seuranta mahdotonta, koska kameran etsin ja mittarit olivat kameran vasemmalla puolella, ja minun itseni oli istuttava oikealla. Tällöin saatoin ainoastaan luottaa hyvään tuuriin, joka useimmiten tuntui olevan matkassa, koska paljon pahempiakin epäonnistumisia olisi voinut sattua. Pahoja ongelmia on ainoastaan Uffe Østergårdin haastattelussa, jossa kuva on hivenen epätarkka, ja kaksi ohjelmassa käytetyistä haastattelunpätkistä alivalottuneita. Ohjelman lopullisessa versiossa niiden videotasoa on hieman nostettu, mutta siitä huolimatta ne jäivät mielestäni häiritsevän tummiksi. Tehdyistä haastatteluista jätin kokonaan käyttämättä yhden, ja yhdestä käytin ainoastaan yhden satasen.

7.2.2. Haastateltavien haku heinäsuovasta

Hans Henrik Holm

Saatuani kasaan ensimmäisen hahmotelman siitä mitä tuleman piti, aloin käsikirjoituksen työstämisen ohella hakea sopivia haastateltavia. Valmiina minulla oli jo muutama, jotka olivat olleet mielessäni alkuvaiheista lähtien. Ensimmäinen heistä oli DJH:n maailmanpolitiikan professori ja Tanskan ulkoministeriön EU-asiantuntija Hans Henrik Holm. Valitessani hänet valitsin helpoimman saatavilla olevan vaihtoehdon, sillä tunsin hänet ja hänen mielipiteensä etukäteen. Holm oli lisäksi suhteellisen helppo tavoittaa, vaikka haastatteluajan löytäminen tuottikin ongelmia, koska Holm matkusteli juuri kuvausviikkojeni aikana Mongoliassa ja muutamissa Afrikan maissa Tanskan hallituksen edustajana. Tein Holmista esihaastattelun puhelimitse, vaikka muuten pyrinkin tapaamaan haastateltavani nokatusten. Tämä keskustelu

antoi minulle Holmin mielipiteiden selviämisen lisäksi muutaman vinkin erityyppisistä näkökulmista, joista asiaa voisi lähestyä. Esihaastattelua vaikeutti hieman hermoiluni siitä, ymmärtäisinkö varmasti kaikki hänen sanomisensa (Holm puhui suhteellisen vaikeaselkoista tanskaa). Sain kuitenkin paperille pääkohdat keskustelustamme.

Holm esitti arvioitaan mm. Suomen ja Tanskan eroista EU:n suhteen. Päätin käyttää näitä vertailukohtia ohjelmassani tehdäkseen asiaa mielenkiintoisemmaksi ja suomalaisille katsojille helpommaksi samastua. Kiinnostavuus ja mahdollisuus samastumiseen ovat informaation ohella TV-ohjelman sisällön tärkeimmät kohdat (Graham Holm, luento 1995).

Haastattelua tehdessämme sain Holmilta suunnilleen ne vastaukset, joita olin keskustelumme johdosta osannut odottaakin. Ainoastaan pari kohtaa jäi harmittamaan, sillä keskityin haastattelun aikana liiaksi kielen ymmärtämiseen ja tämän vuoksi minulta lipsahti ohi kohtia, joihin tarttuminen olisi saattanut tuottaa mielenkiintoisia vastauksia. Esimerkiksi professorin maininta siitä, että Norja on käytännössä kauppasopimustensa ansiosta EU-maa, olisi kaivannut kommentia siitä, miksi Tanskan sitten kannattaa olla EU:n jäsen, jos samat edut ovat saavutettavissa ilman virallista jäsenyyttä? Tämä oli kuitenkin vasta jälkiviisautta, eikä kysymystä voinut esittää myöhemmin, sillä minulla ei ollut yhtenkään haastateltavan suhteen mahdollista tehdä täydennyshaastatteluja.

Drude Dahlerup

Toinen varmana valintana pitämäni haastateltava oli Tanskan suurimman vastustusliikkeen *Junibevægelsen* europarlamentaarikko Jens Peter Bonde, jonka olin tavannut kevättalvella Brysselissä. Tutustuin Bonden EU-kriittisiin julkaisuihin (esim. Bonde, 1995) jotka tapaamisen ohella saivat minut uskomaan että Bonde oli henkilö, jonka halusin ohjelmaani esittämään kriittisiä näkökohtia Euroopan Unionista. Toimittajaopiskelijakollegani DJH:ssa kuitenkin kritisoivat valintaani, sillä heidän mielestään Jens Peter Bonde oli liian populistinen ja yksioikoisia mielipiteitä esittävä haastateltava. En vakuuttunut heidän kritiikistään, mutta lopulta todellisuus resurssien puutteen muodossa tyrmäsi kuitenkin mahdollisuuteni lähteä haastattelemaan Bondea Kööpenhaminaan tai peräti Brysseliin, yksinäni suhteellisen raskaan ENG-setin kanssa, joten minun oli tyydyttävä etsimään hänen tilalleen joku toinen henkilö.

Bondelle löytyi korvaaja läheltä. Tutkittuani Maastrichtin sopimuksen hylänneen kansanäänestyksen jälkeistä uutisointia, huomasin että kampanjoinnista päävastuun kantaneen Junibevægelsen puheenjohtaja ja näkyvin äänitorvi, Drude Dahlerup, oli lehtorina Århusin yliopistossa. Dahlerup esiintyi nokkahahmona lähes jokaisessa em. tapausta uutisoivassa artikkelissa, joten oletin Dahlerupin selviytyvän EU-kriittisen kannan puolustajana mahdollisesti jopa Bondea paremmin.

Dahlerupin kiinniotto ei kuitenkaan sujunut kovinkaan helposti. Soitettuani lukuisia kertoja muutaman päivän ajan hänen työnumeroonsa yliopistolle, huomasin laitoksen puhelinvaihte viimeinkin kertoa Dahlerupin oleva virkavapaalla. Kotinumeroa en kuitenkaan saanut, mutta se järjestyi kiertoteitse eräältä laitoksen opiskelijalta. Kotinumeron puhelinvastajaan jätetyt viestit tai lähetetyt faksit eivät nekään tavoittaneet kiireistä nokkanaista. Syy selvisi myöhemmin: olin ilmoittanut olevani DJH:sta, eikä Dahlerup sanojensa mukaan halunnut olla missään tekemisissä toimittajakoulun opiskelijoiden kanssa.

Tavoitin Dahlerupin viimein Kööpenhaminassa sijaitsevan Junibevægelsen päämajan kautta. Käydessäni paikan päällä eräs työntekijöistä lupasi yrittää tavoitella Dahlerupia kuultuaan mistä oli kysymys. Hän saikin Dahlerupin langanpään, ja minulla oli ensimmäisen kerran tilaisuus keskustella hänen kanssaan henkilökohtaisesti. Hän ilmoitti suostuvansa haastattelun ainoastaan siinä tapauksessa, että saisi kirjallisen varmistuksen siitä, että ohjelma tullaan näyttämään Suomen televisiossa. Tätä minulla ei tuossa vaiheessa ollut mahdollisuutta luvata, enkä myöskään pystynyt millään tavoin todistamaan olevani toimittaja. Pyysin apuun Århusissa tuolla hetkellä ollutta Ajankohtaisen Kakkosen toimittaja Tiina Merikantoa, jonka sanallinen arvovalta riitti siihen, että Dahlerup suostui. Sovimme tekevämme haastattelun Århusissa kesäkuun ensimmäisenä päivänä, jolloin Tanskan EU-vastustusliikkeet aloittivat Maastrichtin sopimuksen kaatumisen 4-vuotisjuhlapäivän juhlinnan.

Minulla ei ollut mahdollisuutta tehdä Dahlerupista sen parempaa esihaastattelua, vaikka olisinkin sitä toivonut, sillä en tuntenut hänen taustaansa mielestäni tarpeeksi hyvin. Vanhojen lehtijuttujen penkominen kun kuitenkin lopultakin tuotti lähinnä tunnepitoisia, persoonakeskeisiä lehtijuttuja, jotka oli pääasiassa tehty Maastrichtin kaataneen ensimmäisen

kansanäänestyksen tienoilla. Kyselykierros opiskelijakollegoiden keskuudessa tuotti ristiriitaisia tuloksia. Toisten mielestä Dahlerup oli Bondea huomattavasti asiantuntevampi henkilö ja älykkäämpi haastateltava, toisten mielestä taas kaakattava feministi. Olin kuitenkin tyytyväinen häneltä puhelimesta kuulemaani, ja päätin pitää Dahlerupista kiinni.

Haastattelin Drude Dahlerupin ennen juhlien alkua ulkona kadulla, ja tämä oli varmaankin tekemistäni haastatteluista niitä ainoita, jotka olivat suhteellisen ongelmattomia. Jo pelkästään Dahlerupin miellyttävä, mutta jämäkkä persoona teki haastattelutilanteesta rentoutuneen ja keveän. Dahlerupin haastattelu oli myös ensimmäinen tanskaksi tekemäni haastattelu, ja sen sujuminen hyvin rohkaisi jatkossa.

Ole Krarup

Samasta vastustusliikkeiden juhlasta toivoin bongaavani myös toisen suuren vastustusliikkeen (*Folkebevægelsen mod EF-Unionen*) MEP:in Ole Krarupin, mikä myös onnistui ilman sen suurempia ennakkosuunnitelmia. Hänet halusin haastatella alun perin lähinnä varmuuden vuoksi. Mikäli en sattuisi saamaan Dahlerupilta kaikkia tarvitsemiani vastauksia, voisin kenties saada ne Krarupilta. Junibevægelsen juhliin suoraan lentokentältä saapunut Ole Krarup suostui haastatteluun mielellään, kunhan kävisi ensin syömässä. Palattuaan hän oli todennäköisesti nauttinut runsaammin myös palan painiketta, mutta lievästi havaittavissa olevasta humalasta huolimatta hän antoi haastattelun europarlamentaarikon varmuudella. Minulla ei sitäpaitsi ollut varaa ruveta huolehtimaan poliitikon mahdollisesta humalatilasta, tämä kun oli ainoa mahdollisuus saada Krarupin haastattelu purkkiin.

Haastattelu oli onnistunut. Krarup antoi tiedotusvälineisiin tottuneena lyhyehköjä vastauksia, joista tosin osa oli hieman liian kaukaa historiasta haettuja latteita tavanomaisuuksia. Nauhan katsominen haastattelun jälkeen tosin osoitti, että Krarup käytti vanhahtavaa tanskaa, jota oli paikoin vaikea ymmärtää. Hänen kielensä oli hepreaa myös muutamille tanskalaisille, joilta pyysin käännösapua. Heillekin hänen vastaustensa kääntäminen järjelliselle englannille tuotti ongelmia. Vielä virallisen kääntäjän tarkistuksen jälkeenkin oli ohjelman tekstitykseen jäänyt käännösvirhe: *handlefrihed* oli mielessäni kääntynyt automaattisesti kauppavapaudeksi, vaikka kyseessä oli toimintavapaus.

Tämä olikin ongelma monessa haastattelussa. Jouduin keskittymään liiaksi kielen eri vivahteiden ymmärtämiseen, enkä voinut samanaikaisesti miettiä tarpeeksi nopeasti spontaaneja jatkokysymyksiä. Niinpä tein kaikki haastattelut uskollisesti ennakolta muotoiltujen kysymysten pohjalta, eikä se aina mahdollistanut tarpeeksi syvälle porautuvaa journalismia. Toisinaan kävi myös niin, että uskoin saaneeni vastauksen kysymykseeni, ja esikatselussa haastattelun jälkeen osoittautuikin että vastaus oli jäänyt epätäydelliseksi, eikä sitä voisi käyttää.

Halusin kuitenkin ehdottomasti tehdä kaikki haastattelut tanskaksi, sillä uskoin näin haastateltavien kertovan enemmän kuin mitä he olisivat englanniksi tehneet. Lisäksi oli mielestäni ohjelman tunnelman kannalta ehdottoman tärkeää että haastateltavat puhuisivat äidinkieltään.

Erling Dissing

Alkuvaiheessa halusin ilman muuta saada ohjelmaani mukaan myös maanviljelijän, koska mielestäni EU-keskustelua ei voisi käydä ilman keskustelua maatalouden ongelmista. Tämä ajatus oli tietenkin syöpynyt aivoihini Suomen jäsenyysneuvottelujen ajoilta. Monet DJH:n kollegoista kummastelivat haluani saada maatalouspolitiikka mukaan, koska heidän mielestään "maatalous aiheuttaa joka tapauksessa ongelmia aina ja kaikkialla", eikä siitä sen ihmeempiä tarvitsisi puhua. Aloin kuitenkin selata läpi Tanskan maatalouden ja EU:n kahnauksista kertovia lehtileikkeitä. Urakka olisi ollut suunnaton, jos olisin sitä halunnut jatkaa edes lähelle loppua. Mapit eivät tuntuneet hupenevan, joten päätin vain alkaa etsimään sopivaa maajussia, ja päättää sen mukaan, rajaisinko haastattelun mahdollisesti johonkin tiettyyn, juuri nyt pinnalla olevaan maatalouden ongelmaan.

EU-vastaisen maanviljelijän löytäminen pikavauhtia oli vähän samaa kuin sen neulan hakeminen heinäsuovasta. Hämmästyin kovasti, kun kuulin, että suurin osa tanskalaisista maanviljelijöistä on EU-myönteisiä ja tukiinsa tyytyväisiä. Erään ystäväni kautta löysin kuitenkin Erling Dissingin, maanviljelijän joka ei kuitenkaan ollut aivan tyypillinen kyntäjä. Hän omisti Pohjois-Jyllannissa sijaitsevan noin 80 hehtaarin tilan lisäksi 10 eekkeriä maata myös Teksasissa, ja jakoi aikansa mantereiden välillä. Minulle kerrottiin, että Dissing oli voimakkaasti EU-vastainen, ja kierteli lisäksi esitelmöimässä ympäri Tanskaa Unionin maataloudelle tuottamista haitoista. Ystäväni sopi minulle

esihaastattelun Dissingin kanssa, kun tämä oli luentomatallaan tulossa Århusiin.

Dissingin kohtaaminen oli hämmentävä kokemus. Olin kyllä osannut odottaa tapaavani tulisieluisen julistajan, mutta keskustelumme yllättävä aihe löi minut ällikällä. Tanskan maatalouden aseman sijasta Dissing alkoi silmät palaen, kiihkeällä äänensävyllä tehdä selkoa *ufoista*.

Uskoin että minulta oli mennyt ohi jotain oleellista tanskalaistyyllisen small talkin opettelusta. Yritinkö kenties taas kerran rynnätä liian suorasukaisesti itse asiaan? Kun esitelmä ihon alle asetettavista mikrosiruista ja kännyköiden antennien ufosignaalien vastaanottokyvyistä oli kuitenkin kestänyt jo puoli tuntia, yritin varovasti alkaa kääntämään Dissingin mielenkiintoa Tanskan maitokiintiöihin. Niiden sijaan Dissing aloitti uuden humanoiditarinan, jolloin myös mukanani esihaastattelussa ollut tanskalainen ystäväni alkoi näyttää epäluuloiselta. Yritimme yhdessä päästä käsiksi varsinaiseen aiheeseen, mutta maanviljelijä oli täysin paranormaalien ilmiöiden lumoissa. Loppujen lopuksi sain kuitenkin lehtiöni muutamia hätäisesti tuherrettuja huomioita Dissingin EU-näkemyksistä. Muutaman päivän mietittyäni päädyin kuitenkin jättämään hänet pois laskuista. Ensinnäkin oli ollut tarkoitus, että haastattelu tehtäisiin Dissingin maatilalla Pohjois-Jyllanin Morsissa. Haastattelun jättäminen pois merkitsi yhden työpäivän ja pitkän ajomatkan säästöä. Tässä tilanteessa säästö oli kullan arvoinen, koska saman lauantaipäivän illaksi olin sopinut myös Drude Dahlerupin haastattelun, ja heti Dahlerupin haastattelun jälkeen puolen yön tienoilla hyppäsin junaan ollakseni sunnuntaiaamuna kuvaamassa kuvituskuvia Kööpenhaminassa.

Dissingin kohdalla taustatutkimukseni osoittautui puutteelliseksi. En ollut uutterasta lehtileikkeiden ja dokumenttien lukemisesta huolimatta saanut riittävää tietämystä Tanskan maataloudesta EU:ssa. Urakka olisikin täydellisenä ollut melkoinen, Tanskallahan oli tuossa vaiheessa takana jo 23 jäsenyysvuotta.

Uffe Østergård

Koska olin suunnitellut ohjelmani painottuvan tanskalaisten EU-vastaisuuden kulttuurisiin syihin, tarvitsin myös haastateltavia, joilla olisi painavaa sanottavaa tanskalaisuudesta. Alunperin olin aikonut käyttää mahdollisimman paljon ns. tavallisia ihmisiä, mutta keskusteltuani useamman ehdokkaan

kanssa huomasiin ettei yhdelläkään heistä ollut tarjota minulle sellaisia vastauksia tai kommentteja jotka olisivat vienneet ohjelmaani sisällöllisesti eteenpäin. Aikatauluni ei antanut myöten laajempaan ja pitkäaikaiseen ihmisten etsiskelyyn ja haastattelemiseen, joten päätin siis keskittyä hakemaan asiantuntijoita, joiden lausuntojen tosin pelkäsin olevan hyvästä asiasisällöstään huolimatta liian kuivia tai vaikeatajuisia. Pihtiputaan mummo mielessäni kummitellen ryhdyin kuitenkin haravointiin.

Minulle oli ehdotettu Peter Kramhøftia, kulttuurin monitoimimiestä, joka oli muutama vuosi takaperin toiminut myös DJH:n rehtorina. Kuitenkin lehtileikkeiden ja henkilöhistorian avulla tekemäni taustatutkimus osoitti, ettei hän ollut keskittynyt asioihin joihin minä kaipasin vastauksia. Päätin siis hylätä Kramhøftin ilman että otin häneen edes yhteyttä. Tässä vaiheessa kiinnostuin tulevaisuudentutkijan tittelin alla olleesta Karen Schousboesta, joka oli julkaissut useampiakin teoksia ja artikkeleita tanskalaisten arkielämästä. Schousboe oli ainakin aiemmin työskennellyt kulttuurintutkimusinstituutissa Kööpenhaminassa. Tarkistussoitto osoitti kuitenkin, että Schousboe oli vaihtanut työpaikkaa. Hän työskenteli paikassa, josta sen kummemmin minä kuin kukaan muukaan ei tiennyt mitään. Tavoittelin häntä jatkossa turhaan muutamaan otteeseen, ja samanaikaisesti kävi selväksi sama asia kuin europarlamentaarikko Bonden tapauksessa: minulla ei ollut resursseja lähteä haastattelemaan ketään Kööpenhaminaan, koska kukaan tuntemistani kuvaustaitoisista ihmisistä ei ehtinyt lähtemään mukaan auttamaan minua haastattelujen kuvaamisessa ja kamerasetin kantamisessa.

Nämäkin haastateltavat olisi siis löydettävä Århusista tai ainakin mielellään sen lähiympäristöstä Jyllannista. Onneksi Århus kuitenkin oli vireä yliopistokaupunki, joten pystyin turvautumaan Århusin yliopiston kulttuurintutkimuskeskukseen, josta erään historianopiskelijaystäväni suosittelemana löysin värikkääksi persoonaksi mainitun kulttuurihistorioitsija ja Jean Monnet -professori Uffe Østergårdin. Hänen tavoittamisensa oli sekin luku erikseen, sillä tuolla hetkellä hänen työnumeronsa puhelinvastaaja ilmoitti Østergårdin olevan sairas ja työskentelevän kotona. Koti osoittautui kommuuniksi, jossa jättämälläni soittopyynnöillä näytti olevan taipumus hukkua oletettavasti tärkeämpien papereiden, kuten sämpyläreseptien tieltä. Tavoitettuani viimein Østergårdin kaksi ensimmäistä hänen kanssaan sopimaani tapaamisyritystä menivät mönkään, koska kulttuurihistorioitsija sairasti edelleen, ja joutui perumaan tapaamisiamme. Viimein tavattuamme

reilun puolen tunnin keskustelumme antoi vaikutelman joka paikan kulttuuriekspertistä, jollaista itse asiassa tarvitsinkin. Löimme siis haastatteluajan lukkoon Østergårdin kiireisen aikataulun mukaan.

Haastatteluun olin onnistunut hankkimaan itselleni kiireisen kameramiehen, aikaa oli varattuna tunti. Østergårdin aikaisemmasta käytöksestä viisastuttuani soitin ennen lähtöämme hänen työpaikalleen varmistaakseni että hän olisi paikalla. Kävi kuitenkin kuten pelkäsin, Uffe Østergård löytyi kotoaan, haastattelun autuaasti unohtaneena. Tapaaminen meni siis jälleen penkin alle. Seuraavaan sopimaamme ajankohtaan en löytänyt kuvaajaa, joten jouduin vain pystyttämään kameran ja istumaan sen viereen. En voinut muuta, kun olin kiireisen ja hajamielisen miehen viimeinkin saanut kiinni. Tein haastattelun valaistuksen suhteen vaikeassa ja ahtaassa tilassa, Østergårdin kirjoja ja papereita sananmukaisesti pursuavassa työhuoneessa, ja palauttuani haastattelusta pystyin ainostaan toteamaan haastattelunauhan olevan osin liian tumman sekä hienoisesti epäskarpin. Tiukka aikataulu ei kuitenkaan antanut myöten uuden haastattelun tekemistä, enkä samaan rullanssiin olisi edes välttämättä halunnut ryhtyä. Päätin siis ainoastaan luottaa teknikoiden apuun nauhan käsittelyssä ja videotason nostossa.

Kaisu Kirsten Salmia

Haastateltavien haeskelun ollessa kiivaimmillaan kuulin Århusissa asuvasta suomalais-tanskalaisesta tekstiilitaiteilija Kaisu Kirsten Salmiasta. Professorini Nancy oli tavannut hänet eräillä kutsuilla ja antoi minulle Salmian puhelinnumeron. Soitin hänelle alunperin vain keskustellakseni tanskalaisesta kulttuurista ja tavoista suomalaisnäkökulmasta. Kaisu K. Salmia oli ihastuttava ihminen, jonka kanssa juttelin puhelimesta läpi asioita maan ja taivaan välillä. Sovimme tapaamisen hänen kotonaan reilun parin viikon kuluttua. Järkevämpää olisi ollut tavata aikaisemmassa vaiheessa, mutta aikataulumme eivät sopineet yhteen aikaisemmin. Puhelinkeskustelumme perusteella uskoin Salmian olevan hyvä haastateltavaksikin, vaikken sitä ollut alunperin ajatellutkaan. Hänen puhetulvansa oli valtava, ja lisäksi hänen mielipiteidensä ja ajatusmaailmansa pohjana oli vankka elämäkokemus ja kaksikulttuurinen ja -kielinen tausta. Salmian äiti oli tullut Suomeen "sotasaaliina" toisen maailmansodan jälkeen, ja hän itse oli muuttanut Tanskaan ensimmäisen kerran vuonna 1972, juuri samana vuonna jolloin Tanska äänesti Euroopan Yhteisöön liittymisestä.

Tapasin Kaisu K. Salmian hänen kotonaan leppoisissa tunnelmissa. Juttelimme Tanskasta, tanskalaisista, sopeutumisesta ja kulttuurieroista. Salmiakin sanoi kokeneensa suomalaisen ja tanskalaisen kulttuurin erot vahvasti, eikä hänen mielestään useinkaan tajuta, kuinka erilaisia tanskalaiset ovat verrattuna esimerkiksi suomalaisiin tai ruotsalaisiin. Hänen mukaansa vallalla on ns. turistinäkökulma. Olin erittäin innostunut juteltuani hänen kanssaan, koska Salmia näki asiat samalla tavoin kuin minä, joka olin alussa kuvitellut sopeutuvani Tanskaan kuin kala veteen. Ennenkaikkea oli tärkeää saada joltain toiselta suomalaiselta vahvistusta omille oletuksilleen ja kokemuksilleen, varsinkin kun kyseessä oli henkilö joka asui pysyvästi Tanskassa. Ehdotettuani Salmialle kamerahaastattelua, hän lupautui, joskin hieman epäröiden, koska sanoi arastelevansa kameroita. Kuittasin nämä epäröinnit mielestäni turhana, koska hän oli persoonana erittäin valloittava ja eloisa. Tämä oletettavasti sokaisikin minut, enkä uhrannut aikaa Salmian kamerakammolle.

Salmian selviytyminen ongelmitta kamerahaastattelusta oli oletus johon minun ei olisi pitänyt syyllistyä. Tehdessämme haastattelua kameran edessä puolitoista viikkoa myöhemmin, Salmia oli silminnähden hermostunut. Olin jälleen kerran liikkeellä kameran kanssa yksin, mutta sen uskoin pelkästään helpottavan Salmian oloa, vaikka vastaavasti vaikeuttavan minun työtäni. Pyysin häntä valitsemaan kotoaan mieluisimman paikkansa, jossa hänen olisi mukavaa ja luonnollista istua. Hän valitsi oman työpöytänsä, mikä oli tietenkin aivan toinen paikka kuin oli alustavasti suunnitellut. Kameran sijoittelu ahtaassa huoneessa tuotti vaikeuksia, ja ikkuna oli hankala rajata pois. Juttelimme ennen haastattelua niitä näitä hermostuneisuuden hälventämiseksi, ja onnistuimmekin osittain. Jäljelle jäi ainoastaan se ikävä tosiseikka, että yrittäessään pukea vuolasta sanatulvaansa lyhyempään muotoon kameran edessä, hänen harvoin käyttämänsä suomen kieli tahtoi olla hukassa. Niinpä haastattelusta ei tullut selkeää, pääasiat peittyivät sanojen hakemisen ja haparoinnin taakse. Leikkausvaiheessa tajusin etten voi käyttää haastattelusta kuin pari kohtaa. Loppujen lopuksi jouduin päätymään ainoastaan yhteen lyhyeen toteamukseen tanskalaisista taistelijoista. Tästä päätelmästä ovat pääteltävissä edellä mainitsemani ongelmat. Tämä oli harmittavaa, ja raunioitti loppuvaiheessa myös osittain käsikirjoitustani, koska jouduin poistamaan sieltä kohdat, joihin olin olettanut voivani käyttää Salmian vastauksia. Olin kuvitellut Salmian eräänlaisena tarinankertojana, joka sitoisi

ohjelman eri osasia toisiinsa. Tämä jäi ainoastaan hienoksi suunnitelmaksi paperille.

Vagn Wåhlin

Tavattessani Kaisu K. Salmian, tapasin myös hänen elämänkumppaninsa, Århusin yliopistolla työskentelevän historioitsija Vagn Wåhlinin. Myös Wåhlin oli kiinnostunut aiheestani, ja innostui tarinoimaan poliittisesta historiasta kahvipöydässä siinä määrin, että Salmia, jota todellisuudessa olin tullut tapaamaan, jäi useimmiten puheenvuorojen käytössä hopealle. Olin välillä hieman ärsyyntynyt tilanteesta, mutta koska olin jo alunperin päästänyt tilanteen turhan epäviralliseksi, en halunnut nytkään keskeyttää. Wåhliniltahan saattaisiin kuitenkin kuulla jotain kiinnostavaa. Hän kertoilikin mielenkiintoisia asioita Tanskan poliittisesta historiasta, ja kun sitten kolmen ja puolen tunnin "luennon" jälkeen (josta viimeisen puolentoista tunnin aikana kykyni ymmärtää tanskaa tuntui kadonneen täysin) pyysin häntäkin hetken mielijohteesta haastateltavaksi, lupautui hän ilman muuta, kuin se olisi ollut itsestään selvää. Oletin tarvitsevani häntä, vaikken tarkemmin ollut suunnitellutkaan, mihin kohtaan. Jälkenpäin amatöörimaisuuteni naurattaa, vaikka tuolloin ammatillisempi ja päämäärätietoisempi ote olisi säästänyt minulta paljon aikaa ja vaivaa. Olin kuitenkin tuolloin, kuukauden ohjelman kimpussa lähes ympärivuorokautisesti yksin häärättyäni, ainoastaan tyytyväinen että haastateltava tuntui tippuneen taivaasta, kuin kaksi kärpystä samalla iskulla.

Haastattelin Wåhlinin samana päivänä kuin Kaisu K. Salmian. Kaisun parisen tuntia kestäneen haastattelun valmistelun ja varsinaisen haastattelun jälkeen olin jo hieman uupunut, enkä varmastikaan parhaimmillani valmistautunut Wåhlinin haastatteluun saman tien. Pystyttäessäni kameraa ja asetellessani mikrofoneja tällä kertaa Wåhlinin lempipaikalle, sain jo puolituntisen verran esimakua tulevasta haastattelusta. Wåhlin puhui hitaasti, selitti kaiken käsillään ja vielä varmuuden vuoksi kahteen kertaan, lopuksi omakohtaisella kokemuksella höystettynä. Kultainen 45 sekunnin haastatteluvastauksen sääntö rikkoitui kertaheitolla. Yrittämisestäni huolimatta Wåhlin johdatteli jokaisen kysymykseni jälkeen meidät aiheeseen, jonka *hän* uskoi minua kiinnostavan, kysymyksieni aihepiiristä hän ei juurikaan välittänyt muutoin kuin keskustelun kehyksenä. Kun vastaukset alkoivat lisäksi alun jälkeen venyä reilusti yli viisiminuuttisiksi ja jokaiseen niihin sisältyi myös viittaus Wåhlinin omaan elämänpiiriin, aloin olla enemmän kuin hieman epävarma haastattelun relevanttiudesta.

Itse haastattelu kesti puolitoista tuntia, ja kahdenkin nauhan täyttymisen jälkeen Wåhlin olisi vielä ollut innokas kertomaan lisää. Itse olin kuitenkin jo turhautunut ja keskittymiskykyäni menettänyt epätoivoinen toimittajanraakki, ja päätin viimeinkin viimeisillä tahdonvoimani rippeillä haastattelun. Loput tarinasta (kaksi tuntia) kuuntelin kohteliaasti kahvikupin äärellä haastattelutilanteen jälkeen. Näiden haastattelujen jälkeen olisin mielelläni torkkunut edes puoli tuntia, mutta minun oli jatkettava eteenpäin kaupungin liepeillä sijaitsevaan siirtolapuutarhaan, jonne olin sopinut kahden perheen haastattelut ja leppoisan tanskalaisen Perustuslainpäivän vieton kuvaamisen.

Purkaessani haastatteluja myöhemmin yöllä tajusin, etten todellakaan voisi käyttää Wåhlinin haastattelua, koska vastaukset olivat aivan liian pitkiä, ja niissä jokaisessa päädyttiin monimutkaisen käsipantomiimin säestämänä lopulta esimerkkiin Wåhlinin omasta elämästä. Jossain toisessa tilanteessa olisin ottanut konkretisoivat esimerkit riemunkiljahduksin vastaan, mutta koska kyseessä olivat esimerkiksi tanskalaisen ja Euroopan Unionin politiikan erot, en voinut käyttää vastauksia joissa Wåhlin kertoili laveasti toiminnastaan oman, pakolaisten kansoittamalla asuinalueella sijaitsevan taloyhtiönsä hallituksen puheenjohtajana, tai haukkui kenties suomalaista ulkopolitiikkaa jonka avoimuus esiintyy vain paperilla mutta jota ei oikeasti ole olemassa. Itse asiassa en voinut lainkaan käsittää kuinka olimme kyseisen asian käsittelyyn ylipäätään edenneet. Pystyin vain vetämään johtopäätöksen, että lähdekritiikkini oli vajavaista ja pettänyt pahemman kerran, ja että olin haastattelun kuluessa menettänyt ohjat käsistäni.

Thomas Juelsgaard Kristensen

Kaikkien asiantuntijoiden jälkeen tunsin olevani hieman pyörällä päästäni saamastani tiedon tulvasta. Yrittäessäni asetella palasia paikoilleen tajusin jälleen sen, kuinka paljon olisin kaivannut yhden hengen tiimiini toista *suomalaista*, joka olisi katsonut asioita kanssani samasta näkövinkkelistä. Tällaista apua ei kuitenkaan ollut saatavilla, joten minun oli turvauduttava tanskalaiseen kollegaani. Kanssani samalla EU-erikoistumisjaksolla opiskellut toimittaja Thomas Juelsgaard Kristensen oli työskennellyt parisen vuotta Christiansborgin linnassa, parlamenttitoimittajana uutistoimisto Ritzaussa. Olin myös huomannut hänen osaavan tiivistää ja selittää asioita loogisesti ja selkeästi. Juteltuani hänen kanssaan moni asia alkoi selkiytyä kummasti. Samalla tajusin kirikkaasti että Kristenseniä jos ketään minun kannattaisi haastatella. Kristensen suostui hieman nihkeästi, mutta jo seuraavana

päivänä hän istui kiltisti kameran edessä. Haastattelutilanne oli hyvin rento ja vapautunut, osittain siksi, että tunsimme toisimme entuudestaan. Tunteminen ei kuitenkaan haitannut haastattelua, vaan Kristensen antoi hyviä vastauksia, joilla oikeastaan olisin voinut korvata kaikki aikaisemmin haastattelemieni asiantuntijoiden monimutkaisemmat lausunnot. Käytinkin Kristensenin satasia muita useammin. Kristensenin kevyen yksinkertaisen vastaustyylin HS:n kriitikko Veli-Pekka Lehtonen oli tietenkin tulkinnut leppoisan yleistäväksi kirkassilmäisyydeksi. Tosiasiassa toimittaja Kristensen mielestäni päihitti muut haastateltavat menen tullen.

Buus-Andersenin ja Kristensenin perheet

Kiivaammin kuin asiantuntijoita olin itse asiassa yrittänyt haeskella haastateltaviksi tavallisia tanskalaisia kertomaan arkipäivän tanskalaisuudesta. Hakemalla en kuitenkaan löytänyt oikeastaan yhtään ihmistä, jolla olisi ollut jotain mielenkiintoista sanottavaa. Oikeastaan ihmiset eivät ymmärtäneet miksi heidän pitäisi kertoa tanskalaisuudesta, kaikkihan tietävät mitä se on. Ainakin kaikki tanskalaiset.

Toukokuun alussa kiertelin eräällä peritanskalaisella siirtolapuutarha-alueella, kuvaamassa erästä lehtijuttuani varten. Erään mökin pihassa laulaa hoilotti iloinen joukkio, joka oli viettämässä vapunpäivää. Hyökkäsin häiritsemään seuruetta, ja huomaamattani vietin iloisen parituntisen lounaspöydässä. Nämä kaksi perhettä, Buus-Andersenit ja Kristensenit olivat todella aitoja tanskalaisia, välittömiä ja vanhoja arvoja kunnioittavia. Juttelimme Tanskasta, Suomesta, Euroopan Unionista ja tietenkin tanskalaisista arvoista. Vasta tehdessäni lähtöä älysin, että olin löytänyt haastateltavani, sattumalta. He toivottivat minut empimättä tervetulleeksi kameroineeni milloin vain halusin. Sain puhelinnumerot, ja kuukauden kuluttua tapasimme uudestaan samassa puutarhassa. Oli Perustuslainpäivä, joka tanskalaisille merkitsee oikeastaan samaa kuin itsenäisyyspäivä meille suomalaisille. Buus-Anderseneilla ja Kristensenin perheillä kun oli jälleen meneillään pitkä ja aikamoisen kostea lounas puutarhassa muutaman sukulaisen ja perhetutun kera. Kuvasin heitä muutaman tunnin tappavassa helteessä. Vasta sen jälkeen tajusin, että pöydän äärellä istuva seurue saattaisi jo olla turhan tuiherissa haastateltavaksi. Gammel Dansk -snapsi oli kiertänyt rinkiä tiuhasti. Varsinaisen haastattelun tekeminen olisi ollut muutenkin tunnelman rikkomista, ja ehkä tälle porukalle liian jäykkää. Tyydyin siis huutelemaan keskustelunaiheita kameran takaa, voidakseni kenties vangita edes

jonkinlaisia kommentteja. Se osoittautui erittäin hankalaksi, koska en koskaan ehtinyt osoittelemaan ketään kameralla ajoissa, vaan vasta sitten kun tilanne tai sanottava oli jo mennyt. Amatööri asialla, jälleen kerran. Neljän-viiden tunnin työskentely yksin helteessä vei sekin osansa, enkä olisi enää jaksanutkaan kovin syvältä luotaavia haastatteluja tehdä. Illan tullen pakkasin kamerat kasaan ja lähdin kelamaan nauhoja läpi. Tyytyväinen en taaskaan osannut olla, vaan tajusin heti että olin sohinut objektiivilla sinne tänne, ajattelematta yhtenäistä kuvatarinaa. Väsymys koko ohjelman tekemiseen alkoi olla tosiasia.

7.3. Kuinka palapeli kootaan?

7.3.1. Kuvituskuvat

Ohjelman kuvituksen suunnittelu oli hieman hätäistä, koska olin niin kiinni haastateltavien buukkaamisessa ja muissa käytännön järjestelyissä. En alunperin tajunnut, että kunnon suunnittelu olisi säästänyt minulta paljon aikaa ja vaivaa.

Halusin kuvien kertovan siitä Tanskasta, jonka minä näin. Aikaa ei ollut mielettömiin lavastuksiin tai järjestettyihin kuvauksiin, joten minun oli etsittävä kaikki mahdollisuudet saada hyvää kuvaa mahdollisimman vähillä erityisjärjestelyillä ja kikkailuilla. Yksikään haastattelukaan ei liittynyt mihinkään tapahtumaan, jossa olisi ollut jotain kuvattavaa.

Kööpenhaminasta löysin tietenkin Tivolin, Pienen merenneidon, linnoja ja katunäkymiä. Ilma oli kolea ja sateinen, joten kuvatkin olivat sen mukaisia. Niissä Tanska näytti entiselta Neuvostoliitolta. Mikään ei ollut uutta ja sykehdyttävää, mutta minulle se täytti tarkoituksensa. Samalla Kööpenhaminan keikalla ajoimme kuvien perässä Pohjois-Själlanin rannikolle. Myös lauttamatka takaisin Jyllantiin ja Århusiin oli käytettävä hyväksi. Käytännöllisesti katsoen kuljin kaksi päivää kamera mukana kaikkialla, vain yöksi se sai jäädä sängyn viereen. Ja palattuani maanantain jälkeisenä yönä Kööpenhaminasta, oli seuraavaksi viikoksi tiedossa haastatteluja yksi tai pari per päivä, sekä lisäksi kuvituksen kuvaamista.

Kaikki haastattelut lukuunottamatta kovaonnista Østergårdin haastattelua oli tehty saman viikon perjantai-iltaan mennessä. Olin myös kuvannut Perustuslainpäivän vieton siirtolapuutarhassa. Lauantaiaamuna ajoin Itä-Jyllannin Molsin nimenkärjessä sijaitsevaan Ebeltoffin kuvankauniiseen rannikkokaupunkiin. Koko päivän kuvaamisen jälkeen nauhoja oli taas pari lisää, käyttökelpoista materiaalia toivottavasti ainakin pariiksi minuutiksi. Sunnuntaiaamuna oli vuorossa Fynin saari ja Odense, jonne olin kutsunut itseni erään ystäväni pikkusisaren syntymäpäiviä kuvaamaan. Syntymäpäivät kun ovat yksi tanskalaisen perhekeskeisyyden kulmakiviä, ja niitä en voinut laiminlyödä. Takaisin Århusissa olin sunnutaivonä. Päätä särki ja toivoin vain, että materiaali olisi kohta kasassa.

Seuraavalla viikolla kiersin läpi Århusin kaupunkia ja ympäristöä tallentamassa nauhalle kaiken vähänkin kuvaamisen arvoisen. Yksi vuorokausi kiertyi seuraavaksi myös Länsi-Jyllannin majesteettisella rannikolla. Sekä paluu- että tulomatalla kuvasin myös maaseutua ja reitin varrelle sattuneita pikkukaupunkeja. Harmi ja väsymys purkautuivat kyyneliksi yöllä leikkaamossa. Meren tyrskyjen kuvaaminen heti alkajaisiksi aamulla kun oli tuhrannut linssin suolaveteen niin pahasti, että se oli pilannut suurimman osan kuvista. Kiiressäni ja kokemattomuuttani en sitä ollut tietenkään huomannut vähän väliä puhdistaa.

Huono-onnisimpia keikkojani oli yritys kuvata ohiajavaa junaa jingleksi haastattelujen väliin. Kyttäsimme äänittäjäksi mukaan lähteneen ystäväni kanssa paikallisjunia muutamalla pysäkillä aamutuimaan. Pahaksi onneksi kaikki junat pysähtyivät näillä pysäkeillä, joten päätimme lähteä etsiskelemään hyvää paikkaa ennen jotakin pysäkkiä, jotta saisimme tallennettua ohi porhaltavan junan. Hyvä kohta löytyikin eräästä kohtaa radanvarrtta. Kamera vain paikalleen parin metrin päähän kiskoista ja junaa odottelemaan.

Ja saapuihan se. Mukanaan veturinkuljettaja joka oli noussut väärällä jallalla vuoteesta. Juna pyyhälsi ohitsemme pillit ulvoen ja pysähtyi muutaman sadan metrin päähän. Päätelimme että siellä oli pysäkki ja ryhdyimme kokoilemaan kaapeleita ja kasseja kaikessa rauhassa ja tyytyväisinä. Ystäväni tosin ihmeteli junan pitkää pysähtymisaikaa, mutta emme kuitenkaan uhranneet sille sen kummempaa huomiota. Kunnes parin minuutin kuluttua pensaikosta ilmestyi hysteerisesti kirkuva nainen Tanskan valtionrautateiden (DSB)

univormu päällä. Naisen huudosta oli mahdotonta saada selvää, mutta sanomattakin oli selvää että kyseessä oli todella vihainen täti.

Vähitellen alkoi käydä selväksi miksi junankuljettaja oli shokissa. Hän oli luullut meitä itsemurhakandidaateiksi, jotka olivat päättäneet panna pisteen elämälleen juuri tällä rataosuudella. Marssimme sadattelevan naisen perässä junaan, jossa tympääntyneet matkustajat kyräilivät meitä alta kulmien. Viattomuuden vakuuttelu ja rauhoittelu ei auttanut. Junankuljettaja vietiin terapiaan rauhoittumaan, ja töihin matkalla olleet ihmiset joutuivat odottelemaan uutta junankuljettajaa reilun tunnin. Minä sain kaunista kuvaa, upeasti ulvovan junapillin ääniraidalle ja tuhannen kruunun sakot asiattomasta käyttäytymisestä ja kielletylle alueelle tunkeutumisesta. DJH:n rehtori sai varoituksen, ja koko koulun opiskelijat käskyn olla tunkeutumatta DSB:n alueille vastaisuudessa. Tanskassa junaa ei siis kannata mennä kuvaamaan ilman etukäteen tehtyä kirjallista sopimusta. (liite 3)

7.3.2. Koostaminen

Lopetettuani kuvaamisen alkoi käsikirjoituksen viimeistely ja nauhojen tarkempi seulonta. Leikkaamista aloitettaessani kesäkuun puolenvälin tienoilla alkoi viimeistään käydä selväksi, että kuvaa ei ollut tarpeeksi. DJH:n teknikko huomasi betakamerassani olleen vikaa. Kameran background focus ei ollut toiminut kunnolla, ja moni kuva oli jäänyt epäskarpiksi. Purin hammasta ja aloin koota materiaalista tarinaa. Ensimmäiseen puoleentoista minuuttiin sain kulumaan aikaa useampia päiviä. Yksikään sauma ei tyydyttänyt, eivätkä kuvat näyttäneet siltä kuin niiden piti. Lopulta tajusin, että minun oli tehtävä työni aikataulussa valmiiksi eikä niuhottamiseen ollut aikaa. Kävin vielä pariin otteeseen hakemassa täydennystä kuvamateriaaliini. Päivät venyivät 12-16 tuntisiksi, nukkumassa saatoinkin käydä parin-kolmen tunnin ajan parin kuukauden aikana. Kun loppu oli enää parin minuutin päässä, petti elimistöni, ja sain voimakkaan hyperventilaatiokohtauksen stressin ja henkisen paineen aiheuttamana. Heräsin ambulanssista halvaantuneena, vain pää liikkui. Lääkäri passitti minut ensiavusta rauhoittavilla nukkumaan ja pyysi muistamaan, että ihmisen kestävyydellä todella on rajansa. Nukuin kellon ympäri ja palasin leikkaamoon. (liite 4)

Viimeisiin silauksiin kesäkuun lopussa tarvitsin teknikon apua, koska ne tehtiin tietokoneella johon en ollut aiemmin koskenut. Olin sopinut erään teknikon kanssa ajan kesäkuun viimeiselle perjantaille. Takaiskut kuitenkin jatkuivat. Teknikko oli sairastunut vakavasti, eikä voinut edes ilmoittaa siitä minulle. Odottelin turhaan muutaman tunnin. Koulun toinen teknikko ei lupautunut paikkamaan sairastunutta, koska asia olisi pitänyt sopia hyvissä ajoin etukäteen hänen kanssaan. Tanskalaisessa elämäntavassa ei todellakaan ole suorituspakkoa. Jos jokin menee vikaa, ei sitä voida nopeasti korjata koska se saattaisi aiheuttaa ylimääräistä stressiä ja kiirettä.

Onneksi törmäsin sattumalta koulun harjoittelijaan, joka oli kuunnellut väittelyäni tekniikkapuolen johtajan kanssa. Tekniikan harjoittelija lupasi auliisti tehdä minulle viimeistelyn viikonlopun aikana omalla ajallaan. Tekniikan johtaja antoi luvan jos minä maksan palkan, eikä asiassa sen jälkeen ollut ongelmaa. Harjoittelijalta saumojen viimeistely ja ääni- ja videotasojen tarkistus tosin sujui huomattavasti ammattiteknikkaa hitaammin: kuuden tunnin sijasta teimme työtä viikonlopun. Valmista jälkeä kuitenkin tuli, vain se oli minulle enää tuossa vaiheessa tärkeää.

7.4. Ohjelman myynti

Palatessani Suomeen minulla oli kassin pohjalla tekstitystä vailla valmis ohjelma. Tunsin epäonnistuneeni, juttu ei näyttänyt ollenkaan siltä pääni sisällä hahmottuneelta superdokumentilta kuin sen olisi pitänyt. Minua vaivasivat kuvien yllätyksättömyys, yhtenäisen kuvatarinan puuttuminen sekä monet tekniset virheet. Journalismin tason sentään tiesin niin hyväksi kuin käytettävissäni olleella ajalla ja resursseilla oli mahdollista saavuttaa. Minua kuitenkin arvelutti lähteä kaupittelemaan tekelettäni kenellekään, niin huono se mielestäni oli. Onneksi kuitenkin toimittaja Tiina Merikanto rohkaisi minua ja tasoitti tietäni TV 2:n Asiaohjelmiin, jonne ohjelma hänen mielestään kuului. Tämä helpotti minua huomattavasti, sillä minunhan ei nyt tarvinnut ryhtyä kiertämään ovelta ovelle ja selvittämään, kenen puoleen minun tulisi kääntyä vastarannan kiiskieni kera. Minun tarvitsi vain marssia Asiaohjelmien tuottajan Harri Valtosen pakeille sovittuna aikana.

Sovitun ajan lähestyessä olin tosin valmis pakenemaan takaisin Pohjanmaalle ensimmäisellä mahdollisella junalla ja tekemään nauhasta ongensiimaa.

Väistämätön oli kuitenkin edessä ja niin istuin tuottaja Valtosen huoneessa yrittämässä epätoivoisesti kehua ohjelmani kiinnostavuutta. Epäonnistumiset kulminoituivat jälleen kerran tekniikkaan: katsoessamme nauhaa läpi kakkosraidan äänet kieltäytyivät kuulumasta, ja kuvia sitovan musiikin ja clean-soundin puuttuminen teki pätkästä entistä tylsemmän. TV-ruutua ahkerammin tuijotin kellon viisareita ja toivoin olevani jo ulkona elokuun helteessä hylätyn työni kera.

Ihmeiden aika ei kuitenkaan ollut ohitse, koska tuottaja Valtonen ilmoitti ostavansa ohjelmani ilman sen pidempää harkintaa tai epäröintiä. Se tultaisiin esittämään ennen lokakuusia Europarlamenttivaaleja, koska aihe oli niihin sidottu. Tiettyyn ajankohtaan tietyllä teemalla tähtääminen teki ohjelmasta helpommin kaupattavan, koska sille oli olemassa sijoituskohta.

Hinnan määrittelyssä minulla ei juurikaan ollut sanottavaa, tuskin olisin uskaltanutkaan ryhtyä siitä kinaamaan, tunsin nimittäin sillä hetkellä pöydällä kasettikotelossa lepäävän koko tulevan toimittajanurani. Minulla ei myöskään ollut tarkempaa tietoa hinnoittelusta, sillä päämääräni oli ainoastaan ollut ohjelman saaminen myydyksi, ei sillä rikastuminen. Olin saavuttanut tavoitteeni ja nyökytin päätäni melkeinpä ensimmäiselle tarjoukselle. Jälkeenpäin ajatellen tunnen itseni lähes huijatuksi, maksettu hinta kattoi niukin naukin vain ohjelmantekokuluni, palkkaa kahden kuukauden yötäpäivää tehdystä työstä en juurikaan voinut itselleni laskea.

Onnenhuumassani tein tietenkin myös kardinaalimunauksen, koska en tarpeeksi innokkaasti tyrkyttänyt yhteystietojani tuottajalle saatikka hänen sihteerilleen. Sovimme Valtosen kanssa ainoastaan että minä otan yhteyttä hänen sihteerinsä myöhemmin sopiaksemme edit-ajoista, kuvaussihteeristä ja muista käytännön asioista. Kirjallista sopimusta emme tehneet, ohjelmani kertanäyttö ja oikeudet yhteen uusintaan siirtyivät minulta TV 2:lle kädenpuristuksella. Lupaisin soittaa ja sopia jatkosta heti elo-syyskuun vaihteessa, mutta Valtonen ilmoitti, ettei se ollut tarpeen ennen lokakuun alkua.

Lokakuun alussa olisi kuitenkin ollut jo liian myöhäistä. Soittaessani Tampereelle syyskuun puolivälin tienoilla minua oli jo yritetty tavoitella. Ohjelmani oli sijoitettu esitettäväksi jo lokakuun 6. päivä, vaikka alunperin olimme sopineet ajaksi lokakuun loppupuolen, muutamaa päivää ennen

parlamenttivaaleja. Koska minua ei oltu tavoitettu, oli ohjelma pudotettu pois suhteellisen hyvältä esityspaikalta sunnuntai-iltapäivästä, siinä pelossa, ettei tekstitystä kenties saataisi valmiiksi siihen mennessä. Esityspaikka vaihtui erittäin huonoksi, tiistai-iltapäivään kello 16:ksi. Editointiaikaakaan ei oltu varattu, vaan varasin sen itse saman tien. Saman päivän aikana minun oli myös kiireesti kirjoitettava lehdistötiedote ynnä muita tiedotteita, joiden määränpäästä en ollut TV-noviisina edes varma. Sovin myös muista käytännön asioista minulle määrätyn kuvaussihteerin kanssa. Tuottajan kanssa olimme sopineet, ettei kääntäjää enää käytetä, koska olin jo tehnyt käännökset itse, mutta kuvaussihteerin halusi kuitenkin palkata sellaisen. Lähetin master-nauhan ja valmiit käännöstekstini kuvaussihteerille, ja lupasin tulla itse parin viikon kuluttua perästä.

Tohlopissa korjailimme vielä hieman paria leikkaussaumaa ja laitoimme tekstit paikoilleen. Vastarannan kiisket oli valmis ulosajettavaksi. Olin todella helpottunut kun sain viimeinkin jättää ohjelman muiden käsiin.

8. TARINAN OPETUKSET

Koko työprosessi ja Tanskassa viettämäni vuosi osoittautuivat paljon opettavaisimmiksi ja vaikuttavimmiksi kokemuksiksi kuin olisin koskaan voinut kuvitella. Opin lyhyessä ajassa enemmän kuin koskaan ennen, sekä televisiotyöstä että itsestäni. Vaikka yksilötyön ongelmat vieraassa journalistisessa kulttuurissa tuntuivat toisinaan lähes ylitsepääsemättömiltä, ne myös kasvattivat. Vastuun ottaminen kokonaisesta ohjelmaprozessista, nopeiden päätösten tekeminen, vaihtoehtoisten tai korvaavien ratkaisujen etsiminen ja tekemisen sujuvuuden parantuminen ovat pääomaa jota tarvitaan käytännön työssä tiedotusvälineissä jokaisena päivänä, vaikka työhön osallistuisi isompikin tiimi. Sain paljon, ja toivon että pystyin vastaavasti myös jotain antamaan.

Tärkeää antia oli myös parantuminen kulttuuriastmasta. Tanskassa oleskeluni ja työskentelyni aikana useat tanskalaisten tavat tuntuivat mielestäni, eivät nyt ehkä naurettavilta, mutta jollain tapaa kenties tekopyhiltä. En kuitenkaan osannut lähteä erittelemään, minkä vuoksi. Ehkä se johtui ärtymyksestä, jonka sai aikaan se, että useita suomalaisia tapojani arvosteltiin huvittuneesti ja usein mielestäni väärin perustein. Niitä ei edes haluttu ymmärtää, vaikka minä

yrityin kokopäivätoimisesti ymmärtää tanskalaista kulttuuria. Syynä saattoi olla myös se, että oletin alussa Suomen ja Tanskan olevan niin kovin samanlaisia, etten voinut ymmärtää toisinaan suuriakin käyttäytymiseroja. Kun työprosessin aikana huomasin, että asiat saa järjestyseen, vaikken heti tiennytkään miten, tunsin oppineeni jotain uutta kulttuurien relativisuudesta. Omia työskentelytapojani en aina voinut käyttää, en välttämättä edes soveltaen, mutta oli olemassa muitakin vaihtoehtoja. Jos päämäärän saavutti niidenkin avulla, oli se paras osoitus siitä, että on opittava joustamaan omista käyttäytymismalleistaan ja asenteistaan vieraan kulttuurin vastaavien hyväksi. Arvomaailmani muuttuminen on hitaampaa, mutta tunnen senkin muokkaantuvan joka päivä.

Tätä kirjoittaessani on Tanskasta paluustani kulunut vajaa vuosi. Minulla on ollut aikaa summata, mitä jäi käteen. Tällä hetkellä työskentelen opiskelun ohella enemmän tai vähemmän vakituisena TV-freelancerina. Olen yrittänyt palautua tanskalaisesta kulttuurista sopeutuakseni taas suomalaisen toimituksen journalistiseen kulttuuriin, eikä se aina ole sujunut ongelmitta. Huomaan kaipaavani ihmisläheisempää ja kannustavampaa ilmapiiriä. Joka päivä odotan asioista keskusteltavan hieman iloisempaan sävyyn, toisinaan odotan että asioista ylipäänsä keskusteltaisiin. Valtasuhteet työssä vaihtelevat, ja huomaan, että Suomessa toimittajan ja haastateltavan suhde on edelleen kiistakysymys. On kysymys nimenomaan *valtasuhteesta*, jossa taistellaan kukkoina tunkion herruudesta. Tanskassa tätä suhdetta ei voi mielestäni kutsua valtasuhteeksi sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan suhde on tasa-arvoisempi kuin meillä.

Vanhemman polven toimittajilta tulisi ottaa oppia heidän rautaisesta ammattitaidostaan ja kokemuksestaan, mutta kyynisyyden ja tosikkomaisuuden kopiauksen voisi jättää väliin. Meillä Suomessa on olemassa hienoja ja kannustavia esimerkkejä uudesta ja rennommin tehdystä journalismista. Monesti nämä saavat tosin taiteilla hömppäjournalismiksi leimautumisen rajoilla.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Adler, Nancy J. (1986). *International Dimensions of Organizational Behavior*. Kent Publishing Company. Boston, Massachusetts.

Alho, Olli. (1994). *Kulttuuristen erityispiirteiden syntyminen*. Teoksessa *Ihminen ja kulttuuri. Suomalainen kansainvälistyvässä maailmassa*. toim. Alho, Olli et. al. Fintra. Yliopistopaino. Helsinki.

Allardt, Erik. (1988). *Sosiologia 1*. WSOY. Juva.

Anttikoski, Mikko et al. (1986). *Radion ja television ohjelmityön perusteet*. Weilin+Göös. Espoo.

Askgaard, Helle. (1992). *Danmark og danskerne*. Teoksessa *Opdag Danmark -- om Danmark og danskerne før, nu og fremtiden*. Det Danske Kulturinstitut. Systime a/s. Herning.

Bonde, Jens Peter. (1995). *Sådan lovgiver EU*. Forlaget Notat ja Forlaget Vindrose. Århus.

Donner, Jörn. Artikkelisarja ulkoministeriöstä. Helsingin Sanomat. 23.2.1997.

Elgård Pedersen, Lars. *Skændtes om en omgang øl sekä Finne tilstår dobbeltdrab*. Århus Stiftstidende. Helmikuu 1997.

Ginman, Mariam. (1983). *En modell för journalisternas informationsflöde och -substans inom olika informationsprocesser i samhället*. Tampereen yliopiston julkaisusarja A/154. Tampere.

Gudykunst, William B. (1989). *Cross-Cultural Comparisons*. Teoksessa *Handbook of Communication Science*. Sage. Newbury Park, California.

Hemánus, Pertti. (1983). *Journalistinen vapaus*. Gummerus. Jyväskylä.

Hemánus, Pertti. (1989). *Viestinnän ja joukkotiedotuksen perusteet. Johdatusta tiedotusoppiin 1*. Yliopistopaino. Helsinki.

Hemánus, Pertti. (1990). *Journalistiikan perusteet. Johdatus tiedotusoppiin 2*. Yliopistopaino. Helsinki.

Hofstede, Geert. (1992). *Kulttuurit ja organisaatiot. Mielen ohjelmointi*. WSOY. Juva.

- Isherwood, Julian. (1992). *Danmark -- en kærlighedserklæring*. Teoksessa *Opdag Danmark -- om Danmark og danskerne før, nu og fremtiden*. Det Danske Kulturinstitut. Systime a/s. Herning.
- Kahma, Ilkka. (1977). *Toimitusdemokratiakokeilu ja lehtiorganisaatio*. Tiedotusopin lisensiaattitutkielma. Tampereen yliopisto.
- Kongstad, Jesper. *Finske ris til rygere*. Morgenavisen Jyllands-Posten. Lokakuu 1995.
- Korhonen, Pekka. (1982). *Journalistinen kulttuuri teoreettisena käsitteenä ja reaalisenä ilmiönä*. Tiedotusopin lisensiaattitutkielma. Tampereen yliopisto.
- Koski, Markku. *Hymyilevä toimittaja*. Journalisti - Journalisten. 6.2.1997, 10-11.
- Kuutti, Heikki. (1994). *Journalistiikan sanasto*. Atena Kustannus Oy. Jyväskylä.
- Lehtonen, Jaakko. (1993). *Suomalaisuus, Suomi-kuva ja kansainvälistymisen haasteet*. Teoksessa *Kulttuurien kohtaaminen. Näkökulmia kulttuurienväliseen kanssakäymiseen*. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Jyväskylä.
- Lehtonen, Jaakko. (1994). *Omakuva ja vieraskuva -- suomalainen tutkimusten valossa*. Teoksessa *Ihminen ja kulttuuri. Suomalainen kansainvälistyvässä maailmassa*. toim. Alho, Olli et. al. Fintra. Yliopistopaino. Helsinki.
- Lévi-Strauss, Claude ja Eribon, Didier. (1988). *De prés et de loin*. Editions Odile Jacob. Paris.
- Liebkind, Karmela. *Arvojen alennusmyynti ja erilaisuuden sieto*. Tiedepolitiikka 1/92, 31-36.
- Meilby, Mogens. (1989). *Idé og research*. Forlaget Ajour. Århus.
- Mellon, Sir James. (1992). *Og gamle Danmark...En beskrivelse af Danmark i det herrens år 1992*. Narayana Press. Gylling.
- Mäntylä, Jorma. (1980). *Toimittajan ammattikäytäntö*. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Nielsen, Jørgen Steen. *Sædens forfald blandt finnerne*. Morgenavisen Jyllands-Posten 6.1.1997.

- Parkkonen, Mika. (1996). *Taistelu kuoleman silmästä*. Journalistiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Rusanen, Soile. (1994). *Kulttuurit kohtaavat, ymmärretäänkö viestisi suomalainen...* Teoksessa *Saanko haastattelun*. toim. Rajamäki, Tuula. Radio- ja televisioinstituutti. Paino Polar Oy. Helsinki.
- Salminen, Esko. (1996). *Vaikeneva valtiomahti?* Oy Edita Ab. Helsinki.
- Salokangas, Raimo. (1996). *Aikansa oloinen. Yleisradion historia 1926-1996. 2. osa*. Yleisradio Oy. WSOY. Helsinki.
- Sampson, Steven. (1992). *Please. No More Danskhed*. Teoksessa *Dansk Identitet?* Aarhus Universitetsforlag. Alden Press, Oxford. England.
- Sulkunen, Pekka. (1992). *Johdatus sosiologiaan*. WSOY. Juva.
- Svane, Elisabeth. *Stolt mor Danmark*. Ekstra Bladet 8.6.1992.
- Vehviläinen, Pekka. (1995). *Freelancerin opas*. Suomen Journalistiliiton julkaisusarja 1/95. Painopörssi. Helsinki.
- Vihavainen, Timo. (1991). *Kansakunta rähmällään. Suomettumisen lyhyt historia*. Otava. Helsinki.
- Wiio, Osmo A. (1992). *Viestinnän tutkimussuuntia*. Yliopistopaino. Helsinki.
- Virta, Erkki. (1989). *Hur är det att vara finländare? Etnisk identitet hos återflyttare och andra finländska ungdomar*. Stockholms Universitet: Centrum för invandrarforskning, Rapport nr 24.
- Väänänen, Päivi. *Päättä särkevä tanskan kieli*. Helsingin Sanomat 26.4.1996.

Haastattelut ja luennot

- Graham Holm, Nancy. TV-työn luento Danmark Journalisthøjskolessa. Syksy 1995.
- Holm, Hans Henrik. Tekijän haastattelut 8.5. ja 7.6.1996.
- Salmia, Kaisu Kirsten. Tekijän haastattelut 24.5. ja 5.6.1996.
- Østergård, Uffe. Tekijän haastattelut 21.5. ja 10.6. 1996.

TV-ohjelmat

Tanskalaiset - Unionin vastarannan kiisket. Lähetty 15.10.1996 ja 5.2.1997.
(TV 2).

Ylen avoin yliopisto: *Me ja muut. Kulttuurien välisen viestinnän kurssi.* Osat
3/7, 4/7. Lähetetty 16.2. ja 23.2.1997. (TV 1).

RAI

Tanska ei hurraa EU:lle

TV 2 klo 16.00

Päivi Anttikoski on tehnyt loistavan ohjelman tanskalaisuudesta. Samalla hän todistaa, että EU:llekin voi antaa rukkaset.

Dokumentissa Tanskalaiset-unionin vastarannakiisket Anttikoski pohtii, kuinka Vaasan läänin kokoisella ja asukasluvultaan Suomen suuruisella valtiolla on varaa ärhennellä EU:ta vastaan.

Tanska on ollut EU:n jäsen yli 20 vuotta. Silti ainoana jäsenmaana se kaatoi 1992 Maastriichin sopimuksen.

Anttikoski etsii selitystä itellisestä kansanluonteesta ja kummiakkaasta historiasta. Tärkeä tekijä on myös maassa vallitseva lähidemokratia, jossa päätökset on totuttu tekemään

lähellä ihmistä, mielellään omassa kunnassa - ei jossain valtakunnan rajojen ulkopuolella.

Tanskalla myös menee taloudellisesti erittäin hyvin. Esimerkiksi huomattava osa yrityksistä on vahvoja vientiyhtiöitä.

Anttikoski käsittelee aiheitaan erittäin asiantuntevasti. Hänen otteensa ei ole kuitenkaan kuiva vaan siinä on pakinanomaista letkeyttä.

Anttikoskella on myös taito eritellä ja nähdä pintaa syvemmälle. Tuloksena on katsaus, jossa pohjoismaisen veljeskansan ominaispiirteet valottuvat selkeästi ja monipuolisesti.

Näin EU-vaalien alla ohjelmalla on myös poliittista kantaa

vuotta. Toimisiko kriittisempi asenne EU:hun Suomenkin kohdalla?

Toivottavasti ohjelma nähdään mahdollisimman pian uutisintana parempaan katseluai-kaan.

PEKKA HUOLMAN

Neil Harwood on tänä iltana oppaana matkalla maailman ympäri TV 2 klo 21.45.

Agenttien timanttiyö

Radiomafia klo 00.05

Ovatko trenssiin ja borsalinoon pukeutuvat, jatkuvasti viskiä savuke suupielessä kuluttelevat salaiset agentit historiaa?

Ainakin Timo Mononen ja Outi Vanamo Galleria ja kirja-kauppa Kukkunorista väittävät, että 70-luvulla ja myöhemmin syntyneiden ainoat todelliset agentit löytyvät X-Files-sarjasta. Lisäksi Agenttien Timanttiyössä jäljitetään James Bond-tutkija Erkki Karvosta, joka tutkii Tampereen yliopistossa sankaruutta populaarikulttuurissa sekä näyttelijä Ola Tuomista ja muusikko Joe-Poikaa, jotka keskustelevat television ö-luokan agenttisarjoista.

Yössä mukana ovat myös maailman kuuluisin naisagentti Modesty Blaise ja Olga K pakinallaan aiheesta miksi minusta ei tullutkaan naisagenttia. Tiistain ja keskiviikon välisen Agenttien Timanttiyön toimittaa Leena Peltokangas.

TV 1

- 04.00 Uutisikkuna
10.10-10.35 Koulu-tv: P
11.25-11.45 Koulu-tv: A
voitus
Ohjelmassa pohdi
12.50 Euronews
13.00 Tv-uutiset
13.05 A-studio
13.25 Urheilusankare
13.40 Prima: Kaboor
Tietoa räjähteistä
14.40 Ykkösfuttu
15.05 Lentokonekaap
Kolme iranilaista
Venäjällä ja pal
kaapparit olivat
Iranin salaiseen
15.45 Viimeiset jäära
16.00 Bazaar
16.15 Sunnuntaivekk
17.00 Tv-uutiset
17.05 Perhe on para
17.30 Lucky Luke
17.55 Viittomakielise

- 18.00 FST: Tv-nytt
18.20 FST: Gammalt
18.35 Tiistaittima
Syyjätkö suure
asettelussa? M
yhteisistä asiois
Helander.
19.30 Kuningaskulu
20.00 Tosi tarina: V
Dokumentti nu
sairastui harvir
noa pelastus vu
nsi sydän ja
jälkeen, lia voi

- 20.30 Tv-uutiset ja
20.55 Urheiluruutu
21.00 FST: Sauri k
22.30 FST: Aurora
Populaaritiete
salaisuuksien
sitä mieltä, e
pääneeseen va
on kehittynyt
salaisuuksien
23.00 Tv-uutiset
23.10 FST: Tv-nytt
23.15 FST: Sjøröva
00.05 Euronews
00.15-04.00 Uutisik

PTV4 KAJAANI

17.10 Sanit Barber
alkaa. Eden alkaa
puu Caimin tuella.
Teinimutantikilpik

HS 5.2.1997

TÄNÄÄN

Tanskalaiset - unionin vastarinnan kiisket

• Mielestämme yhteiskuntamme on lähellä faydellista kehitystä. Tanskalaispoliittinen kiikkain silmin Tanskalais-ohjelmassa on aivan selvä, ettei se ole muikin ka- salkseen valikoitunut puustelu.

Alkuperäisenä ideana lienee ollut kasitella tanskalaisien kiittistä EU- asennetta, joka tyrmäsi Maastrichtin sopimuk- sen 1992 ja perustasi suomalaisen eurohuuamaan. Mat- kavarrella arvi Antikosen ohjelma on kuitenkin suun- tautunut muualle ja lopputulos on alkuperäisidean maika- oppaan sekä poliittisen historian alkeiskurssin kepeä yhdis- telmä. Paljastuu, että tanskalaisuus on vahva voima" ja että "Jumala pudotti Tanskan lipun taivaasta". Muuan tanska- laistutkija vertailee Tanskan ja Suomen historiaa ja toteaa: "Tanskalaisilla on ollut helpompaa." Ohjelma on uusinta- ymmä lokakuulta 1997 klo 19.00.

Veli-Pekka Lemonen

Danmarks Journalisthøjskole
O. Palmes Alle 11
8200 Århus N

Deres ref.

Lokal tlf.
841424

Ref.
OM

Dato
11-06-96

Færdsel på DSBs område, der ikke er åben for publikum

Den 10.6.1996 kl ca. 11.20 opdager lokomotivføreren på regionaltoget fra Århus til Hornslet - ved Vestre strandalle - at to personer ligger meget tæt på sporet.

Lokomotivføreren kan - forståeligt nok - ikke umiddelbart vurdere formålet med personernes adfærd og får derfor en meget chokerende oplevelse.

Som følge heraf kan lokomotivføreren ikke køre videre. Regionaltogets passagerer bliver derfor forsinket.

Den ene person oplyste at hedde: Eaivi Alttikoski fra Danmarks Journalisthøjskole.

Vi skal derfor ganske henstille, at Danmarks Journalisthøjskole sikrer, at vi fremover undgår en adfærd, som den her beskrevne!

Den synes ganske hensynsløs. Overfor såvel lokomotivfører som passagerer.

Endelig skal vi for den gode ordens skyld gøre opmærksom på: "Det kræver særlig tilladelse, at færdes på de dele af DSBs område, der ikke er åbne for publikum".

Venlig hilsen

ÅRHUS KOMMUNEHOSPITAL
skadestuen

F O R T R O L I G T
(kun til lægeligt brug)

S K A D E J O U R N A L

CPR.nr.: 240471-3968
Navn : ANTTIKOSKI, PÆIVI HANNELE
Adresse: BØRGLUMVEJ 2 G
Postnr.: 8240 RISSKOV
Tlf.nr.:

Ankomsttidspunkt:
Dato: 25.06.1996 KL. 23.23

Ulykkestidspunkt:
Dato: 25.06.1996 KL. 22.00

Behandlingsstart:
Dato: 25.06.1996 KL. 23.23

Behandlingen afsluttet:
Dato: 26.06.1996 KL. 00.15

KOPI TIL EGET BRUG

PATIENTSAMTYKKE:

Vaccination:

DIAGNOSER:

A DR064 Hyperventilation

Indbringes til skadestuen efter hvad der tolkes som hyperventilations tilfælde. Pt. er aktuelt voldsomt stresset, arbejder på en dokumentaropgave på journalisthøjskolen og arbejder dag og nat med kun få timers søvn om natten. I aften blev pt. dårlig, fik hovedpine og en veninde har observeret at hun hyperventilerede voldsomt. Pt. følte først prikken og stikken i spidsen af fingre og tær, herefter en dødhedsfornemmelse i kroppen. Ved ankomsten i bedring, er iøvrigt rask og tager ingen medicin.

Objektivt

Vågen og klar, orienteret i tid, sted og egne data, husker hele forløbet. BT 125/75, puls 64, BS 4,5.

Øjne: Pupiller runde egale, reagerer naturligt for lys. Frie øjenbevægelser.

Ikke nakkestiv.

Normal ansigtsmimik. Normal sensibilitet sv.t. ansigtet.

Ekstremiteter: Normal kraft, tonus og trofik med normalt reagerende dybe reflekser. Normal sensibilitet.

St.p.: Vesikulær respiration uden bilyde.

St.c.: Aktionen regelmæssig, ingen mislyde.

Plan

Pt. går hjem formanet om at få en god nats søvn, får 5 mg Stesolid med ifald søvnen udebliver.

J. C. Odgaard
medicinsk skadevagt/lv